

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ЗУІ

Протокол № „3” від „27” квітня 2021 р.

Ф-КДМ-2

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
кафедра географії та туризму

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота

**Дослідження сакральних туристичних привабливостей Південного туристичного
мікрорегіону Закарпаття**

Бісінгер Дора Робертівна

Студентка IV-го курсу

Освітня програма 242 Туризм

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 8 / 12 жовтня 2022 року

Науковий керівник: **Олаг Наталія Карлівна**
асистент

Завідувач кафедри географії та туризму: **МОЛНАР ЙОСИП ЙОЖЕФОВИЧ**
к.г.н., доцент

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 2023 року

Протокол № _____ / 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ЗУІ

Протокол № „3” від „27” квітня 2021 р.

Ф-КДМ-2

**Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
кафедра географії та туризму**

Кваліфікаційна робота

**ДОСЛІДЖЕННЯ САКРАЛЬНИХ ТУРИСТИЧНИХ
ПРИВАБЛИВОСТЕЙ ПІВДЕННОГО ТУРИСТИЧНОГО
МІКРОРЕГІОНУ ЗАКАРПАТТЯ**

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконала: студентка IV-го курсу
Бісінгер Дора Робертівна
Освітня програма 242 Туризм

Науковий керівник: **ОЛАГ НАТАЛІЯ КАРЛІВНА**
асистент

Рецензент: **ТОВТ АТТІЛА АТТІЛОВИЧ**
старший викладач

Берегове
2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ЗУІ

Протокол № „3” від „27” квітня 2021 р.

Ф-КДМ-2

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Földtudományi és Turizmus Tanszék
A DÉLI TURISZTIKAI MIKRORÉGIÓ SZAKRÁLIS
IDEGENFORGALMI VONZERŐINEK VIZSGÁLATA
Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Biszinger Dóra

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: 242 Turizmus

Témavezető: Oláh Natália

tanársegéd

Recenzens: Tóth Attila

adjunktus

Tartalomjegyzék

Bevezetés	8
1. SZAKRÁLIS TURIZMUS FOGALMA ÉS JELENTŐSÉGE.....	9
2. BEREKSZÁSZI JÁRÁS RÖVID BEMUTATÁSA	11
2.1.Földrajzi fekvése.....	11
2.2.Népessége.....	12
2.3.Rövid történelmi áttekintés.....	12
3. HUSZTI JÁRÁS RÖVID BEMUTATÁSA.....	13
3.1.Földrajzi fekvése.....	13
3.2.Népessége.....	14
3.3.Rövid történelmi áttekintés.....	14
4. BEREKSZÁSZI JÁRÁS SZAKRÁLIS IDEGENFORGALMI VONZERŐINEK ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE.....	15
4.1. Benei református templom.....	15
4.2. Beregszászi római katolikus templom.....	17
4.3. Feketeadói római katolikus templom.....	19
4.4. Kígyósi református templom.....	21
4.5. Mezőkaszonyi református templom.....	23
4.6. Nagyszőlősi római katolikus templom.....	25
4.7. Nagyszőlősi ferences rendi kolostor.....	27
5. HUSZTI JÁRÁS SZAKRÁLIS IDEGENFORGALMI VONZERŐINEK ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE	28
5.1. Alsószeliscsei fatemplom.....	28
5.2. Huszti református erődtemplom.....	29
5.3. Husztsófalvi fatemplom.....	31
5.4. Mihálkai görög katolikus fatemplom.....	33
5.5. Ósándorfalvi fatemplom.....	35
5.6. Szeklencei fatemplom.....	37
5.7. Viski református erődtemplom.....	39
6. KUTATÁSI MÓDSZEREK ÉS EREDMÉNYEK.....	41
6.1. Beregszászi járás szakrális vonzerei kutatásának eredményei.....	41
6.2. Huszti járás szakrális vonzerei kutatásának eredményei.....	51
ÖSSZEFOGLALÁS.....	60
FELHASZNÁLT FORRÁSOK JEGYZÉKE.....	62
ÁBRÁK JEGYZÉKE.....	64
UKRÁN NYELVŰ ÖSSZEFOGLALÁS.....	66
MELLÉKLET.....	68

ЗМІСТ

Вступ.....	8
1. ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ САКРАЛЬНОГО ТУРИЗМУ.....	9
2.ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА БЕРЕГІВСЬКОГО РАЙОНУ.....	11
2.1.Географічне положення.....	11
2.2.Населення.....	12
2.3.Короткий історичний огляд.....	12
3.ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ХУСТЬКОГО РАЙОНУ.....	13
3.1.Географічне положення.....	13
3.2.Населення.....	14
3.3.Короткий історичний огляд.....	14
4.ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС САКРАЛЬНИХ ПАМ'ЯТОК БЕРЕГІВСЬКОГО РАЙОНУ ..	15
4.1. Реформатська церква с.Бене.....	15
4.2. Римо-католицький костел м.Берегове.....	17
4.3. Римсько-католицька церква с.Чорнотисово.....	19
4.4. Реформатська церква с.Кідьош.....	21
4.5. Реформатська церква с.Косонь.....	23
4. 6.Римсько-католицька церква м.Виноградів.....	25
4.6. Монастир францисканців м.Виноградів.....	27
5.ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС САКРАЛЬНИХ ПАМ'ЯТОК ХУСТСЬКОГО РАЙОНУ	28
5.1.Дерев'яна церква с.Нижнього Селища.....	28
5.2.Реформатська церква м.Хуст.....	29
5.3.Дерев'яна церква с.Данилово.....	31
5.4. Дерев'яна церква с.Крайниково.....	33
5.5. Дерев'яна церква с.Олександрівка.....	35
5.6. Дерев'яна церква с.Сокирниця.....	37
5.7. Реформатська церква с.Вишково.....	39
6.МЕТОДИ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	41
6.1.Результати дослідження сакральних пам'яток Берегівського району.....	41
6.2.Результати дослідження сакральних пам'яток Хустського району.....	51
ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62
СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ.....	64
РЕЗЮМЕ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	66
ДОДАТКИ.....	68

Bevezetés

Szakedolgozatom témája a Déli turisztikai mikrorégió szakrális idegenforgalmi vonzerőinek vizsgálata.

Munkám célja- felmérni mennyit változott az elmúlt évek alatt a szakrális vonzerők érdeklődöttsége a turisták körében illetve betekintést nyerni a szakrális objektumok jelenlegi helyzetébe. Továbbá munkámmal szeretném szemléltetni mennyit változott az objektumok keresletének tendenciája az elmúlt évek befolyásoló tényezői következtében, olyanok, mint Covid-19 járvány illetve az országban kialakult helyzet.

Témámnak teljessége érdekében először magát a szakrális turizmus fogalmát definiálom illetve annak fontosságát és felhasználását.

Ez után egy átfogó képet mutatok be a Déli turisztikai mikrorégióról, amely magába foglalja a beregszászi illetve huszti járást (Berghauer S.,2012): földrajzi fekvés, népesség, fontosabb történelmi események áttekintése.

A vizsgálni kívánt objektumokról is részletes leírás készül. Magáról a településekről is szó lesz ahol a templomok megtalálhatóak, illetve a templomok ismertetéséről is egyaránt. Szó lesz a templomok építésének idejéről, stílusáról illetve ismertetőjeleiről, felekezetéről felszenteléséről és további hasznos információkról is egyaránt.

A fő része a munkámnak az maga a kutatás, melyet kvantitatív módon végzek. Az összeállított kérdőív segítségével, mely 18 kérdést tartalmaz, olyan kérdésekre kaphatok választ az objektumokkal kapcsolatban, melyek eddig nem igazán voltak ismeretesek. Ilyen kérdés például a templom pályázati illetve fejlesztési lehetőségeit vizsgálja.

Végeredményként, pedig egy összegzett képet szeretnék bemutatni a beregszászi és huszti járásokról illetve az itt fellelhető valamennyi szakrális objektumok érdeklődöttségéről a turisták körében. Különböző diagrammok és szemléltetők segítségével mutatom be a különböző kérdésekre kapott válaszokat a jól átláthatóság érdekében.

Végezetül a megvizsgált objektumok kézzelfogható brossura formájában való bemutatása munkám utolsó része, melyen szerepelni fog a két járásban vizsgált összes templom rövid ismertetőjele illetve fotója is egyaránt.

1.FEJEZET

SZAKRÁLIS TURIZMUS FOGALMA ÉS JELENTŐSÉGE

A vallási turizmus kifejezés olyan jelzős szerkezet, amelyben a jelzett szó az idegenforgalomhoz kötődő tartalmakat idéz fel bennünk, míg a jelző a tevékenység lelkeségéről, spirituális jellegéről közvetít üzenetet. E miatt a kettősség miatt nehéz pontosan definiálni magát a fogalmat.

A vallási turizmus helyét a kulturális turizmuson belül kell feltárnunk. A vallási turizmusban részt vevők a kultúrtörténeti, művészettörténeti vagy néprajzi tekintetben fontos értékeket szeretnének megtekinteni vagy ilyen helyszíneken élik meg a számukra fontos lelki eseményeket.(Varga M.,2011)

Egyre több az olyan turista, aki a vallási turizmus kategóriájába sorolható helyszíneket, eseményeket keresi fel. Közöttük lehetnek vallásos, a vallásukat gyakorló személyek és olyanok is egyaránt, akiket a fennmaradt szakrális, kulturális, művészeti értékek vonzanak. Az első csoportba soroltak utazással kapcsolatos motivációja a hitülethez kötődik, hitüket szeretnék gyakorolni, megélni vagy megerősíteni, ezért keresik fel a szakrális helyszíneket akár zarándokként, akár búcsújáró vagy kegyhelylátogató vendégként. (Varga M.,2011)

A második típus elsősorban nem hitének át- vagy megélése motiválja, hanem leggyakrabban az épített, tárgyi vagy szellemi örökség ránk maradt értékei keltik fel figyelmét. Ám nagyon sokan vannak közöttük, akik a szabadidő egyik eltöltési módjaként szervezeten vagy egyénileg elindulnak a híres, egykor vagy ma is egyházi tulajdonban lévő örökségek nyomában. Egyesek viszont egy-egy ismertebb zarándokút megtételét mint testi-lelki kihívást fogadják, és önmaguknak is bizonyítva járják heteken, esetleg több hónapon át a gyalogos vándorutat. (Korpics M.,2000)

Szűk értelemben csak a zarándokutat és a búcsújárást, a vallási eseményeken való részvételt tekinthetjük vallási turizmusnak, és azt is csak abban az esetben, ha a hívő ember lelkében is részese az eseménynek, az út megszervezői a lelkeségre fordítanak nagyobb figyelmet, mint az egyéb turisztikai szolgáltatásokra. (Pusztai B.,1998)

Ha viszont a fogalmat tágabban értelmezzük, akkor azt is vallási turizmusnak tekinthetjük, amikor hívők vagy nem hívők vallási nevezetességeket keresnek fel, de ezeket nem mint szent helyeket, hanem mint kulturális, történelmi vagy művészeti emléket értékelik. (Mester T.,2006)

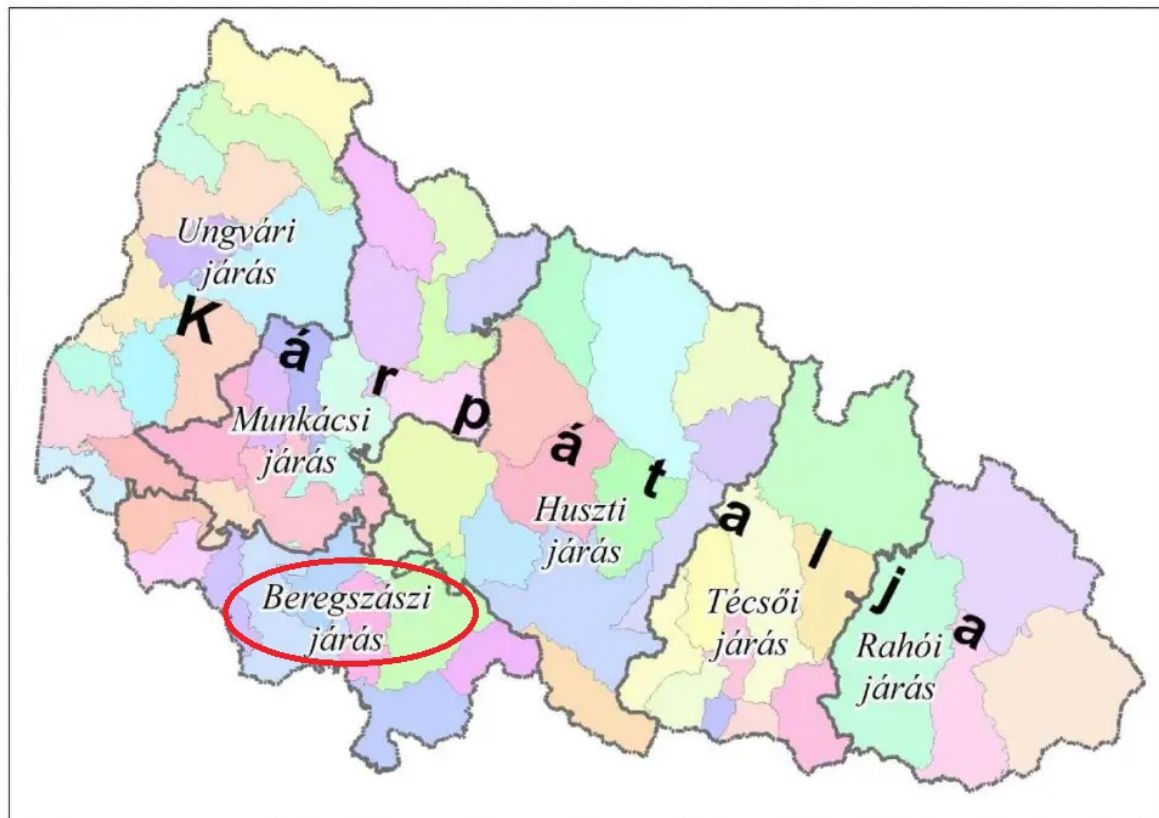
A vallási turizmus jelentősége világszerte megnőtt. Nagy érdeklődés mutatkozik e téren a világ valamennyi országában. Napjainkban nagyon sok turisztikai szakember azt vallja, hogy az idegenforgalom egyik vezetőágazata a vallási turizmus lehet, hiszen a vallási turizmusban részt vevők száma magas, és egyre csak növekszik. A Turisztikai Világszervezet (WTO) felmérése szerint a turizmus teljes területét tekintve 20-30 % a vallási turizmus, és a szervezett utazásokon részt vevőknek több mint egyharmada jelentkezik vallási útra. (Nyíri Zs.,2004)

Egyértelmű válasz nem létezik arra a kérdésre, hogy mi lehet a vallási turizmus egyre népszerűbbé válásának oka. Minden bizonnyal a hit keresése az egyik fontos ok illetve a hit megélése és a találkozás. A hiten, a találkozáson kívül azokat a tényezőket is meg kell említeni, amelyek általában a turizmus és más turisztikai termékek keresletének növekedéséhez is vezettek, ezek a különböző hirdetett zarándoklatok illetve filmekben szereplő csábító zarándok-,szakrális helyek is egyaránt. (Varga M.,2011)

2.FEJEZET

BEREGSZÁSZI JÁRÁS RÖVID BEMUTATÁSA

2.1 Földrajzi fekvés

1.ábra: Kárpátalja közigazgatási térképe

Forrás: <https://karpatalja.ma/karpatalja/kozelet/decentralizacio-karpataljan/>

Mint már azt mindenki tudja, egészen 2020-ig 13 járást tartottak nyilván, ám 2020-tól ez a szám 6 járásra korlátozódott.

(<https://lehoczkyintezet.uz.ua/2021/04/25/karpatalja-lakossaganak-teruleti-eloszlasa-az-ujjonnan-kialakitott-kozigazgatasi-rendszer-tukreben/,2022>)

A járás Kárpátalja déli részén helyezkedik el Magyarországgal határosan. 1 város jellegű település és 43 község vonatkozik közigazgatásilag a járásához. Beregszász a járási székhely.

(<http://paprikawellness.com.ua/telepulesek/ukrajna/beregszasz-es-kornyeke#,2022>)

2020-ban a Beregszászi járáshoz csatolták a Nagyszőlősi járást, Beregkövesdi kistérség néhány települését, illetve Barkaszó és Szernye település is hozzá lett csatolva. A járásban 2 város (Beregszász és Nagyszőlős), 3 városi típusú település (Tiszaújlak, Bátyú és Királyháza) és 100 falu található 10 kistérségbe szerveződve. Mindkét város pályázott a járási központ szerepére, ám elhelyezkedése miatt Beregszász lett az optimális választás.

<https://lehoczkyintezet.uz.ua/2021/04/25/karpatalja-lakossaganak-teruleti-elozslasa-az-ujjonnan-kialakitott-kozigazgatasi-rendszer-tukreben/,2022>)

2.2 Népesség

A régi Beregszászi járásban volt megtalálható a legtöbb magyar lakta kistérség. Beregszászi kistérség birtokolta a legnépesebb magyar közösséget. A magyarok aránya a kistérségen belül 64,7%.<https://lehoczkyintezet.uz.ua/2021/04/25/karpatalja-lakossaganak-teruleti-elozslasa-az-ujjonnan-kialakitott-kozigazgatasi-rendszer-tukreben/,2022>)

Am a bővített Beregszászi járás lakosságának mindössze 42,1%-át alkotják a magyarok, míg 52,8%-át az ukránok. Viszont még így is 58,1%-a Kárpátaljai magyarságnak a megnagyobbított Beregszászi járásban él.<https://lehoczkyintezet.uz.ua/2021/04/25/karpatalja-lakossaganak-teruleti-elozslasa-az-ujjonnan-kialakitott-kozigazgatasi-rendszer-tukreben/,2022>)

2.3 Rövid történelmi áttekintés

Református neves író, Pápai Páriz Ferenc írásában arról olvashatunk, hogy már a magyarok bejövetele előtt Beregszász rómaiak által lakott hely volt.

Beregszászi járást kezdetekben Béla herceg birtokolta, majd utána, fia, Lampert vette át az örökséget. Róla kapta a Lampertszász megnevezést is.

A tatárjárás során a vidék csaknem teljesen elenyészett. 1504-ben Beregszász nevet kapta meg, amit mai napig is magán visel a vidék.

<https://bereg.uzhgorod.ua/beregszasz/tortenet/tortenet.htm>)

Nagyszőlős környéke a 11. században Borsova vármegye részeként működött, majd csak a 13. századtól szerveződött Ugocsa vármegyévé Szőlős központtal.

1717-ben a krími tatárok számottevő pusztításokat hajtottak végre a vármegyében, melynek következtében igencsak elmaradott részét képezte országnak egészen az 1880-as évekig.

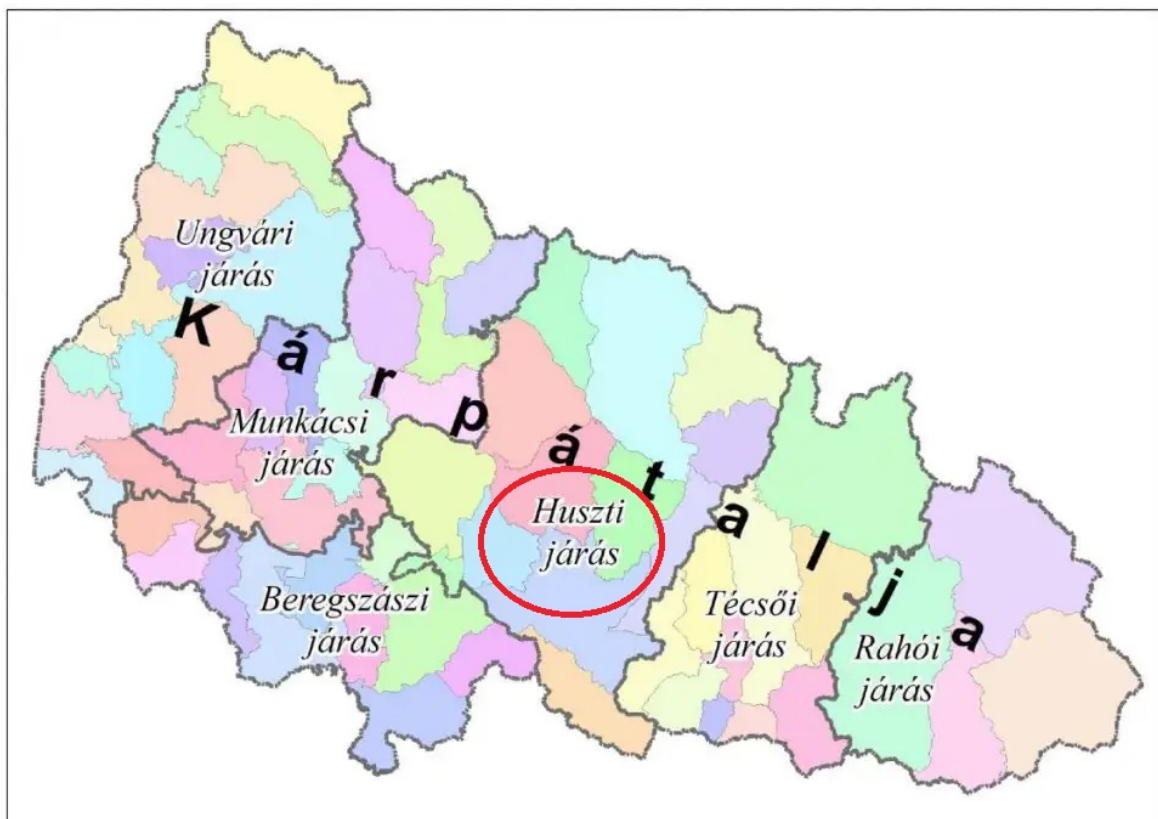
<https://hu.wikipedia.org> ,2022)

A járásban is jelentős nemzetiségekkel szembeni viszályok alakultak ki, melynek eredménye a mezőgazdaság romlását idézte elő. A Független Ukrajna részeként a vidék legjelentősebb célja a helyreállítás lett. Nagyszőlős a legjelentősebb kulturális központja a kárpátaljai magyarságnak Beregszász, Munkács és Ungvár mellett. <https://hu.wikipedia.org> ,2022)

3.FEJEZET

HUSZTI JÁRÁS RÖVID BEMUTATÁSA

3.1 Földrajzi fekvése

2.ábra: Kárpátalja közigazgatási térképe

Forrás: <https://karpatalja.ma/karpatalja/kozelet/decentralizacio-karpataljan/>

A Huszti járás Kárpátalja déli részén terül el, a régi Nagyszőlősi, Ilosvai illetve Ökörmezői és Técsői járások szomszédságában. A járás központja megyei alárendeltségű város, Huszt. (<https://hu.wikipedia.org,2023>)

2020-ban Huszti járást kibővítették az Ökörmezői járás illetve az Ilosvai járás egyrészével. A járás központja ugyan úgy maradt Huszt.

13 kistérség alkotja a járást. A területhez 2 város (Huszt és Ilosva), 2 városi típusú település (Ökörmező és Visk) és 138 falu tartozik. (<https://lehoczkyintezet.uz.ua/2021/04/25/karpatalja-lakossaganak-teruleti-elozlasi-az-ujjonnan-kialakitott-kozigazgatasi-rendszer-tukreben/,2023>)

3.2 Népessége

A régi Huszti járást illetően is már többségben voltak az ukrán lakosok, mint a magyarok.

A bővített Huszti járás ugyan a legnagyobb a népesség számát illetően, ám a járásban a magyarok kisebbségben vannak még mindig az ukránokkal szemben. 2,1 % számra pontosan a Huszti kistérség magyarságösszetétele. (<https://lehoczkyintezet.uz.ua/2021/04/25/karpatalja-lakossaganak-teruleti-elozlasi-az-ujjonnan-kialakitott-kozigazgatasi-rendszer-tukreben/,2023>)

3.3 Történelmi áttekintés

A Huszti járás rendelkezik olyan korai leletekkel, melyek közül a paleolitikumból és a vaskorból ismeretes itt emberi munkálatok nyoma.

A vidékeken megmaradt a szláv népesség, míg a Tisza partjára a honfoglalást követően magyar népesség telepedett le. (<https://hu.wikipedia.org,2023>)

13. századtól a vidék Máramaros részét képezi, viszont külterületi pozíciója sosem járult hozzá terjedelmesebb fejlődéséhez. A kulturális javulás nem volt tapasztalható a területen, hiába volt az Erdélyi Fejedelemség része a három részre szakadt Magyarországon. A Rákóczi –szabadságharc egyik központjának tekintik Husztot.

Az 1920-ban Csehszlovákia részévé vált területen 1939. március 15-én állították ki Kárpát-Ukrajnát, viszont Magyar még ugyan azon a napon elkezdte a területek meghódítását. 1945-től ez az Ukrán SZSZK alkotórésze lett. (<https://hu.wikipedia.org,2023>)

Jelenkori formájában 1953-ban szervezték meg, viszont már a történelmi Magyarország közigazgatási státuszának is egysége volt Máramaros vármegye egyik járásaként. A II. Világháborút követően Kárpátalja teljes részével a Szovjetunióhoz tartozik. (<https://hu.wikipedia.org,2023>)

4.FEJEZET

BEREGSZÁSZI JÁRÁS SZAKRÁLIS IDEGENFORGALMI VONZERŐINEK ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE

4.1 Benei református templom

Beregszásztól 13 km-re található, a Borzsa-folyó jobb partjánál. (<https://hu.wikipedia.org>,2022).

1269-ben említik először Bene nevét. Ekkor adta át IV. Béla a falut Péternek és Mártonnak, János két fiának. 1567-ben tatárok, majd 1657-ben lengyelek szállták meg és pusztításokat végeztek a falun. (<https://kmmi.org.ua/regiok/telepulesek/beregszaszi-jaras/bene,2022>)

3.ábra: Bene látképe

Forrás: <https://castles.com.ua/bene0.html>

A Benei református templom a település déli részén kerül elő, a XIV. század második felében épült.(Deschmann A.,1990)

Lengyel illetve tatár megszállások is károkat okoztak az épületben. A lengyel támadások következtében a templom fazsindelyes tornya beomlott 1670-ben, emiatt cserélésre volt szükség. (<https://karpatalja.ma/sorozatok/karpatalja-anno/karpatalja-anno-bene-reformatus-temploma/,2022>)

Egy időben a templom teljes belseje festett volt, viszont ezt lemeszeltették teljességében. Berendezését tekintve egyszerű barokk. Egy szószékkal rendelkezik, melynek négyszögű az alaprajza. Két haranggal rendelkezik, egyiket 1643-ban, míg másikat 1794-ben öntötték. (Deschmann A.,1990)

A Borzsova folyó többször is elöntötte a templomot ezzel hatalmas károkat okozva az épületnek. A károk helyreállítására 2001-2004 között került sor a magyar állam támogatásával. (<http://www.oroksegtura.hu/orokseghelyszinek/benei-reformatus-templom>,2022)

4. ábra: Benei református templom

Forrás: <https://utazom.com/>

4.2 Beregszászi római katolikus templom

Egykori Bereg vármegye központja. Alapítója Lampert herceg, Szent László öccse volt, akiről kezdetleges nevét is kapta. Majd 1284-től kezdték már el Beregszásznak nevezni.(Descmann A.,1990)

5. ábra: Beregszász látképe

Forrás: <https://pannonhírnok.com/beregszasz-ukrajnaban-is-tortenelmi-varos-lett/>

A város kiemelkedő középkori emléke a római katolikus plébániatemplom.(lásd 2. sz. melléklet) Helyén egykor másik templom állt, melyet a tatárok 1240-ben elpusztítottak a várossal együtt. Ezután újjáépítették a templomot, melyet Erzsébet királyné adományokkal látott el, erről is tanúskodik a Szent Erzsébet oltár, melyet az ő tiszteletére készítettek. A háromhajós templom kiépítése mai formájában Zsigmond király idejében történt.(Kollár T.,2010)

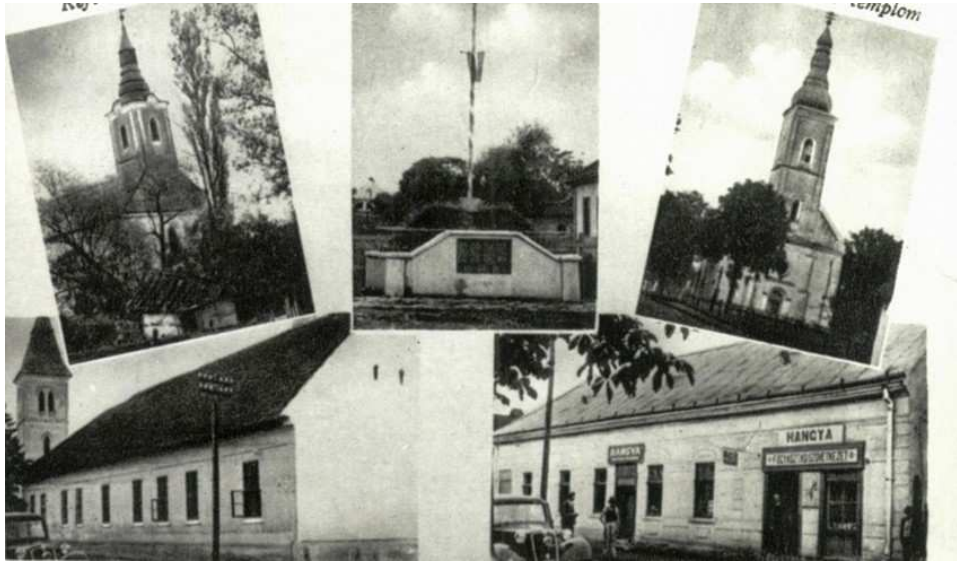
1657-ben a lengyelek felgyújtották a templomot, a károkat Báthory Zsófia hozatta rendbe. Majd 1686-ban a kurucok rágyújtották a labancokra az épületet, ennek következtében a templom 150 évig fedél nélkül állt.(Tarpai J.,2021)

A templom berendezése 1907-ben készült. Belsejében a szentély őrizte meg legjobban a gótikus tér hatását. A szószék és karzaton álló orgona mives neogótikus munka. A templomtérben a gótika vegyül a romantikus elemekkel.(Descmann A.,1990)

4.2 Feketeardói római katolikus templom

Nagyszőlőstől 13 km-re található, a Tisza bal partján. A települést 1319-ben említik először.

Privilegiumot kapott 1355-ben, úgy mit a Királyháza-nyalábi vár alkotórésze. 1405-ben Perényiek birtoka lett. (Deschmann A.,1990)

6. ábra: Feketeardó régen

Forrás: <https://karpatalja.ma/sorozatok/karpatalja-anno/karpatalja-anno-feketeardo/>

A templom román kori szentélye XIII. században, míg gótikus hajója és tornya a XV. században épült.(lásd 3.sz. melléklet) Két részből tevődik össze a szentélye, mégpedig, a félköríves apszisból illetve a szentélynégyszögből.(Deschmann A.,1990)

XIX. század első felében a templom fedél nélkül romladozott, míg Haas Mihály püspök meg nem gátolta a templom teljes pusztulását egy ideiglenes tetőszerkezettel. 1903- ban a hajó új csehüveget kapott a régi beszakadt helyett, míg a szentély és a sekrestye boltozata megmaradt az eredeti állapotában.

Egészen 1909-ig a templom falait freskók díszítették, amelyek a XV. század második feléből származtak és igencsak értékesnek számítottak. Berendezését tekintve neogótikus stílusú. (Deschmann A.,1990)

4.4 Kígyósi református templom

1332-ben történik első említése Kígyós településnek, ám ennél jóval korábbról ered. Nevét az itt folyó patakról kapta.

Eleinte királyi birtoknak számított, később viszont a beregszászi domonkos szerzetesek kapták meg. 16. században ők voltak Kígyós település birtokosai. (<https://hu.wikipedia.org>,2022)

7. ábra: Kígyósi látkép

Forrás: <https://www.sasspince.com.ua/?view=kozsegrol&lang=hu>

1334-ből származik első említése a templomnak. A torony nélküli templom a XIII–XIV. században épült. Szentélye XIV. század végi, maga a hajó XIV. század eleji. (<http://beregvidek.gov.ua/>,2022) A szentélyt a hajótól kissé szabálytalan félköríves diadalív választja el.(Deschman A, 1990)

A templomot többször átépítették, felújították, ám sajátos középkori építési elemei sértetlenek maradtak, ennek ellenére a XV. századból származó falképei sajnálatos módon elvesztek.

Eredetileg karzata csupán a templomhajó nyugati oldalán volt, ám utólag ezt kibővítették az északi oldalra is egyaránt. Romantikus stílusban készült orgonája a nyugati karzaton található. (<http://beregvidek.gov.ua/>,2022)

Templom déli oldalán álló harangtorony egyedisége abban rejlik, hogy építéséhez nem használtak semmilyen fém szöveget vagy kapcsot, csupán tölgyfagerendából lett összeácsolva. Két haranggal rendelkezik, egy naggyal és egy kicsivel. (<http://beregvidek.gov.ua/>,2022)

A templomot Kárpátalja falvainak legősibb építményének tekintik. (<https://hu.wikipedia.org>
[.2022](#))

8. ábra: Kígyósi református templom

Forrás: <https://www.facebook.com/K%C3%ADgy%C3%B3si-Reform%C3%A1tus-Egyh%C3%A1zk%C3%B6zs%C3%A9g>

4.5 Mezőkaszonyi református templom

Beregszásztól 24 km-re helyezkedik el nem messze az ukrán-magyar határtól. (<http://beregvidek.gov.ua/>)

Az egykori mezőváros, Kaszony, jámbor szőlőhegy aljában terül el. Úgy tekintik, hogy a XIII. században már sűrűn lakott település lehetett. (Deschmann A.,1990)

9. ábra: Mezőkaszony régen

Forrás: <https://karpatalja.ma/sorozatok/karpatalja-anno/karpatalja-anno-mezokaszony-avagy-kata-asszony-faluja/>

A járás egyik legszebb és legrégebbi temploma a Mezőkaszonyi templom.(lásd 4.sz. melléklet) A szőlőhegy oldalán áll közvetlen a falu felett. Egy egyhajós templom szerkezetileg. (<https://www.karpatinfo.net.ua/latnivalo/300593-mezokaszonyi-reformatus-templom>,2022)

A templom védőszentje Szent László volt. 1552-ben elfoglalták. A templombelsőt a XVII. században restaurálták, valamint reneszánsz berendezést készítettek neki.

Nagyobb átalakításon esett át a templom 1766-ban, majd a későbbiekben bővítésen is átesett. Klasszicista illetve barokk berendezésű belseje egységes, kiegyensúlyozott.(Deschmann A.,1990)

Zámbory Zoltán tiszteletes szolgálata alatt a templom újjáalakításon ment keresztül, melynek következtében elnyerte jelenlegi formáját.(<https://ittmagyarulis.hu/item/mezokaszonyi-reformatus-egyhaz>,2022)

4.6 Nagyszőlősi római katolikus templom

Nagyszőlős a Fekete-hegy lábánál terül el a Tisza közelében. Feltehetőleg 1262-ben említik először a települést. 1946- ban kapja meg hivatalos nevét, aza a Nagyszőlős nevet. Birodalmak és királyok csatateré volt századokon keresztül, emiatt az itt élő népnek sok gyötrelmen és megpróbáltatáson kellett átvészelnie.

(<http://www.karpataljaturizmus.hu/index.php?p=h&a=47>,2022)

10. ábra: Nagyszőlős látképe

Forrás: <https://hu.wikipedia.org>

A Nagyboldogasszony tiszteletére felszentelt templom építése a XIII-XIV. századra tehető.(lásd 5.sz. melléklet) A templom közvetlenül Nagyszőlős központjában helyezkedik el. Gótikus stílusban épült, egyhajós, sokszög szentélyű templom. Központi falazata megmaradt eredetieként, boltozatát a XVIII. században készítették. Jelenlegi formáját a 14.században folyó gótikus átépítések és nagyobbítások során nyerte el. (Deschmann A, 1990)

Számos gótikus részlet még a mai napig is fellelhető a templomon. 1545- ben az ország jelentős plébániáinak sorában sorolták. (<https://www.muemlekem.hu/> ,2022)

A reformáció után a templom pusztulásnak indult. A XVIII. században újjátették föl az épületet, ekkor kapta boltozatait is. Belsejében sok középkori műrészlet maradt fenn. Fontos a csücsíves diadalíve és szentélyrekesztő maradványa is.(Kollár T.,2010)

1959-ben a templomot bezáratta az ateista birodalom, sokig csupán raktárként funkcionált. 1989-ben Nagyszőlőse költöző ferencesek indították újra a katolikus templom működését, majd 1991-ben a megújuló templomot Paskai László bíboros fel is szentelte.

(<https://www.muemlekem.hu/>,2022)

4.7 Nagyszőlősi ferences rendi kolostor

1671-ben a Nagyszőlősen élő ferencesek megkapták a központon elhelyezkedő udvarházat, ám ez tűzvész következtében leégett. Helyére kolostort és templomot emeltek barokk stílusban. 1889-ben jelentős újításokat végeztek a két épületen. (<https://munkacs-diocese.org/hu/2010/12/06/nagyszolisi-ferences-kolostor-kapolnaja/>,2022)

1945 után városi múzeum lett a kolostorban, a templomot pedig átmenetileg a pravoszláv egyház használta, míg egybe nem olvadt a görögkatolikus vallással, így a templom ezek után egy ideig üresen állt. (http://nagyszolos-rk.org/?page_id=1463,2022)

2000-ben, mikor a ferencesek visszakapták a templomot, jelentős felújításokat végeztek rajta. Az épületek új külső és belső vakolatot kaptak, kivéve az északi homlokzatukat. (<http://www.romerterv.hu/muemlekeink/nagyszolos-ferences-templom-es-rendhaz-karpatalja/>,2022) Jelenleg a kolostor lelkiyakorlatos házként funkcionál. (http://nagyszolos-rk.org/?page_id=1463,2022)

11. ábra: Nagyszőlősi ferences rendi kolostor

Forrás: saját fotó

5.FEJEZET

HUSZTI JÁRÁS SZAKRÁLIS IDEGENFORGALMI VONZEREINEK ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE

5.1. Alsószeliscsei fatemplom

1601-1641 között épült a Paraskeva Szent Anyja fatemplom. A falu díszé volt egészen 1936-ig, mikor is a templomot áthelyezték Blansk városába, Csehországba. (<https://pershij.com.ua/derev-iana-tserkva-xvii-stolittia-iz-nyzhnoho-selyshcha-sluzhyt-prykhozhanam-cheskoho-mista-blansko-foto/>,2023)

Blansk bombázása általi károkat szenvedett a templom, amelyet 1946-ban állítottak helyre.1971-ben lecserélték zsindeletőszerkezetét. Azóta is tökéletes állapotában díszleg a templom.(Syrokhman M.,2000)

12.ábra: Alsószeliscsei fatemplom

Forrás: <https://pershij.com.ua/derev-iana-tserkva-xvii-stolittia-iz-nyzhnoho-selyshcha-sluzhyt-prykhozhanam-cheskoho-mista-blansko-foto/>

5.2 Huszti református erődtemplom

A város a Tisza és a Nagygát összefolyásánál, a Huszt patak partján helyezkedik el. 1329-ben említik először nevét, és már az is a patakra utalt. Máramarosi királyi birodalom fókuszpontja volt, magyar és szász lakosokkal. (Deschmann A.,1990)

13. ábra: Huszt látképe

Forrás: <https://hatartalanul.net/huszt/>

Huszt város legfontosabb látnivalójának a református erődtemplomot tekintik a városlakók. (Tarpai J.,2021)

A XIV. században épült a Szent Erzsébet tiszteletére felszentelt templom, amely évek óta a református hitben élő híveket szolgálja. (Deschmann A.,1990)

Védelem érdekében a XV. században kőfalat húztak a templom köré, ám ennek már csak darabjai láthatók napjainkban. Az erődített falon való átjutásra két erődített kapu volt segítségre. (Tarpai J.,2021)

Maga a templom egyhajós és sokszögzáródású szentéllyel rendelkezik. A szentélyt a hajótól csúcsíves diadalív különíti el. (Deschmann A.,1990)

Feltehetőleg a hajót gótikus keresztboltozat fedi, illetve a XVIII. századi szószék és karzat is fellelhető itt. (Deschmann A.,1990) A templom belsejét 1773-ból származó bútorok díszítik. (Tarpai J.,2021)

Kiemelkedő értéke középkori freskódíszje, amelyről Sztéhlo Ottó 19. század végi rajzai és leírásai adnak ismereteket először. A hajó északi falán a következő jelenetek láthatók nyugatról kelet felé haladva: a föltámadt Krisztus találkozása Mária Magdolnával, a három magyar királyszent egész alakos ábrázolása és közel a diadalívhez Szent Ilona. (Kollár T.,2010)

Harangtornya a XV.században készült, négyzet alaprajzú, négyemeletes.(Deschmann A.,1990)

14 .ábra: Huszti református erődtemplom

Forrás: <https://bagyinszki.eu/archives/3577>

5.3 Husztsófalvi görögkatolikus fatemplom

Nevének eredete a település határán levő sólélőhelyekre utal. Több változatban is szerepelt neve, ám Husztsófalva lett a legelterjedtebb. (Deschmann A., 1990)

15. ábra: Husztsófalva látképe

Forrás: saját fotó

1779-ben építették a templomot, Szent Miklós tiszteletére lett felszentelve. (lásd 6. sz. melléklet) Gótikus stílusú bazilikás templom. Felmenői a Mihálkai és Ósándorfalvi fatemplomok. A három fatemplom közül ez a legfiatalabb.

Tornya hegyes, karcsú, szentélye egyenes záródású, hajója, előtere és zárt tornáca azonos szélességgel rendelkeznek. (Deschmann A., 1990)

Csúcsát görögkereszt, a fiatornyait pedig kisebb keresztek díszítik. Tetejét vastag tölgyzindely borítja. A hajót és az előteret osztófal választja el, amely a nők számára kialakított. A templomtól délnyugatra található a harangtorony, mely négyzet alaprajzú. (Deschmann A., 1990)

5.4 Mihálkai görögkatolikus fatemplom

A Huszti járásban terül el, több,mint 400 éves falu. 1389-ben említik először Karaynokfalu néven, amely nevet a legenda szerint az itt élő első emberről, Kraynyk-ról kapta. A falu helyén egy időben hosszú erdő volt, körülötte mocsarakkal.(<https://karpaty.rocks/kraynikovo>)

16.ábra: Mihálka falu látképe

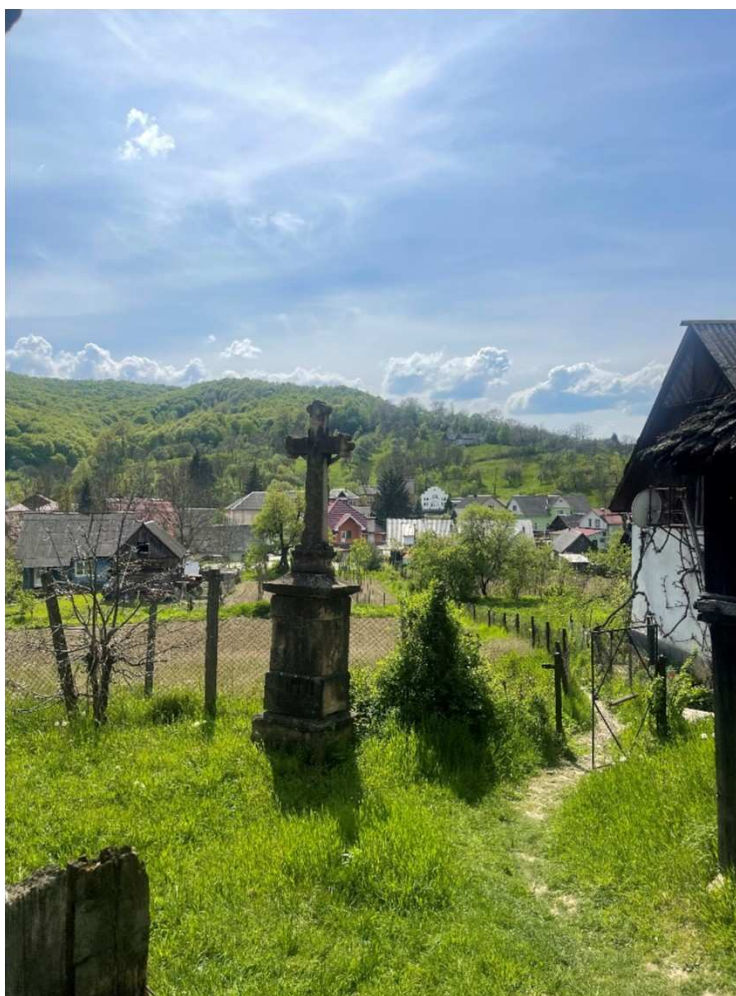
Forrás: <https://castles.com.ua/krajnykowo.html>

Szent Mihály tiszteletére felszentelt fatemplomot 1668-ban építették.(lásd 7.sz. melléklet) A máramarosi gótikus templomok jellegzetességeit hordozza magán a templom: terei hosszútípusú elrendezésűek.E templom mintázata alapján építették a Husztsófalvi illetve Ósándorfalvi templomokat is.

Szentélye egyenes záródású, hajója kicsivel szélesebb előtere és zárt tornáca pedig azonos szélességűek. Falai tölgyrönkökből összerakott boronafalak. Fedése tölgyzsindelyes. Az előteret a hajótól osztófallal választották el, ahol a nők számára kialakított rész helyezkedik el.(Deschmann A.,1990)

5.5 Ósándorfalvi görögkatolikus fatemplom

A falu egy időben Magyarország része volt, ekkor Sandorov volt a neve, amely a jelenlegi név szlávósított változata. 19-20.században igencsak közismert falu volt. Az itt található rednkívül sós vízforrásnak köszönhetően sok helyről érkeztek a faluba vízért. Ez időben alakult ki a faluban a sógyártás és a bodnár mesterség is.(<https://esu.com.ua/article-76672>)

17.ábra: Ósándorfalva látképe

Forrás: saját fotó

1753-ban épült a fatemplom illetve a mellette elhelyezkedő harangtorony is. Gótikus, bazilikás templomok csoportjába sorolják.(Deschmann A.,1990)

A templom hajója, előtere és nyitott tornáca azonos szélességűek. A szentélyt és a hajót dongaboltozat, míg előterét síkmennyezet fedi. Nyugati oldalán a hajónak karzat található. A templom egyes részein szentképek is fellelhetőek.

Külön álló harangtornya alul nyitott tornácos, szoknyás, galériás és nyeregtetővel fedett. Kovácsoltvas kereszték díszítik egyes részekén. (Deschmann A.,)

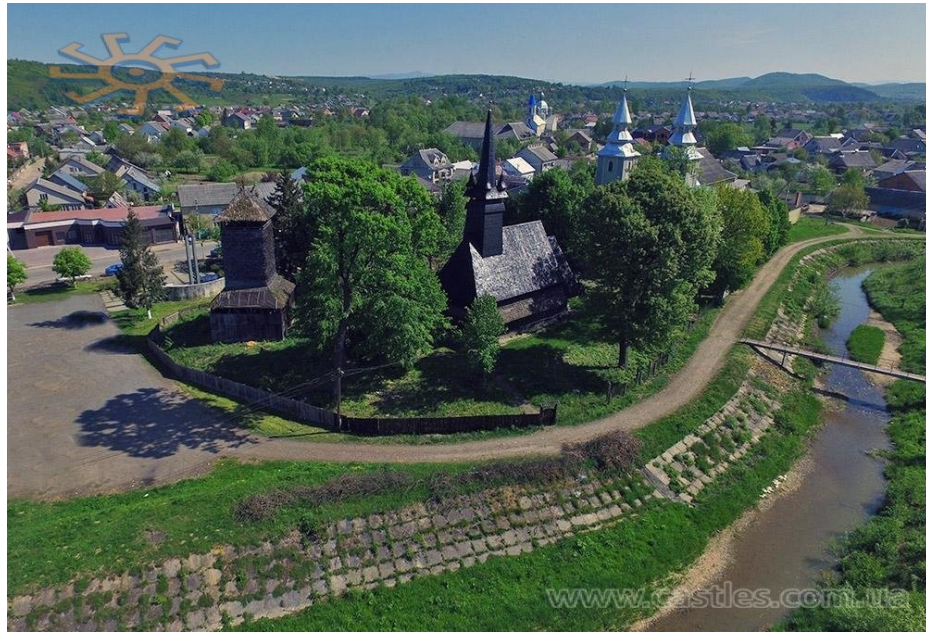

18.ábra: Ósándorfalvi fatemplom

Forrás: saját fotó

5.6 Szeklencei görög katolikus fatemplom

A XIV.században említik először a települést. Egy időben jelentős része a falunak magyar lakos volt, ám a XVII. századra nagymértékben ruszinok lettek a lakosok. A XX. századra német ajkú lakosok telepedtek le, így a falu többnemzetiségűvé vált.(Tarpai J., 2021)

19.ábra: Szeklence látképe

Forrás: <https://castles.com.ua/sokyrnytsa.html>

Legismertebb nevezetessége a Szent Miklós tiszteletére felszentelt fatemplom.(Tarpai J.,2021)(lásd 8.sz. melléklet) Eredetileg a templomot Tizasásváron építették a XVII. században és csak 1751-ben kerül véglegesen a jelenlegi helyére.(Deschmann A.,1990)

A máramarosi gótikus templomok csoportjába sorolandó. Hajója, előtere, sokszögzáródású szentélye és zárt tornáca is azonos szélességű.(Tarpai J.,2021)

Szentélye, előtere és hajója is egyaránt dongaboltozattal fedett.A szentélyt a hajótól ikonosztáz választja el. A templom mellett található a sátoztetővel fedett négyzet alaprajzú, galériás illetve szoknyás harangtorony.(Deschmann A.,1990)

5.8 Viski református templom

Visk kistérség az öt koronaváros legnagyobbika. 1270-ben említik először nevét. 1329-ben városi privilégiumban részesült Károly Róbert által.(Deschmann A.,1990)
Egy időben rendelkezett várral, ám romjai nem maradtak fenn az utónemzedéknek.(Tarpai J.,2021)

20. ábra: Visk látképe

Forrás: <https://politic.karpat.in.ua/?p=5851&lang=hu>

Erődített temploma a XIV. században épült gótikus stílusban, több átalakításon is átesett az évek alatt.(lásd 9.sz. melléklet) Tatárjárás során a templomot felégették és hosszú ideig fedél nélkül állt.

Egyhajós templom, végén csúcsos huszártoronnyal. A szentély egykor boltozott volt, keleti végében fakarzat található illetve neogótikus orgona.(Deschmann A.,1990)

A templom különlegessége belső festett fa mennyezetében rejlik. 1789-ben készült a festés, amely geometriai mintákat illetve növényeket és állatokat ábrázol.(Tarpai J.,2021)

Délnyugatra a templomtól található egy szoknyás, galériás fa harangtorony, amelyet a XVIII. században építettek.(Deschmann A.,1990)

6.FEJEZET

KUTATÁSI MÓDSZEREK ÉS EREDMÉNYEK

A kutatást kvantitatív módon végeztem. A legtöbb objektummal email-címen keresztül sikerült felvenni a kapcsolatot, ám voltak olyanok is amelyeket sikerült személyesen is felkeresni.

Sajnos a jelenlegi helyzet nagyban befolyásolta a kutatásomat, mivel több templomtól nem érkezett kitöltött kérdőív, és több egyház nem működött együtt velem a kutatás lebonyolításában.

A kérdőív 18 kérdést tartalmaz, melyek az objektum érdeklődöttségét mérték fel a turisták körében illetve az objektum fontosabb adatait és jelenlegi kihasználtságát.

6.1. Beregszászi járás szakrális idegenforgalmi vonzerői kutatásának eredményei

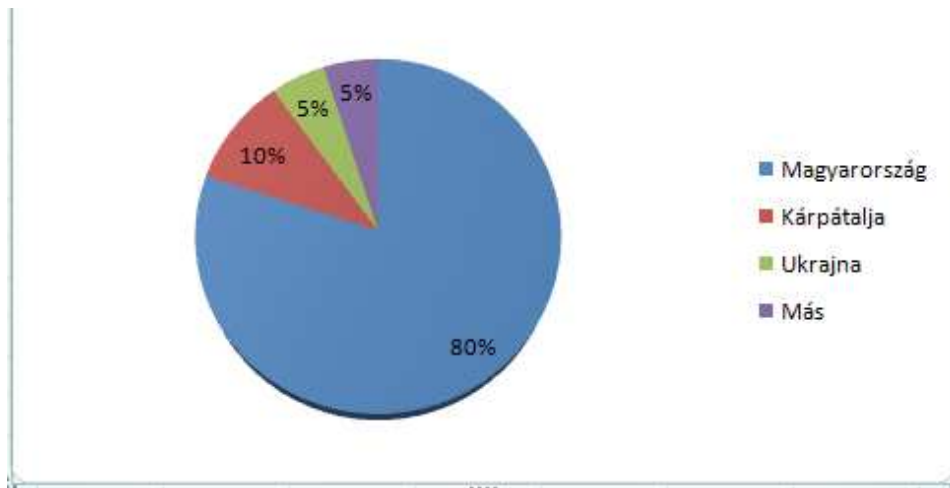
Benei református templom

A Benében található templom a református felekezethez tartozik. Építésének ideje a XIV. századra tehető. A templom az évek alatt átesett felújításokon, szám szerint 2005 és 2016-ban. Folyamatos használatban van az elmondások szerint.

Átlagos látogatottsága az utóbbi öt évben 300 fő, míg 2019-2020-as évek alatt a látogatottság 100 főre csökkent. Az utóbbi évek keresletének tendenciája a templomban csökkent az elmondások szerint, mindez a COVID-19 járvány illetve az országban kialakult helyzet következtében.

A látogatottságot a demográfiai mutatók alapján nagyszámban az idősebb korcsoport teszi ki, itt 100%-os arányt tüntettek fel. A látogatók általában: turistacsoportok, iskolai csoportok illetve egyházi csoportok.

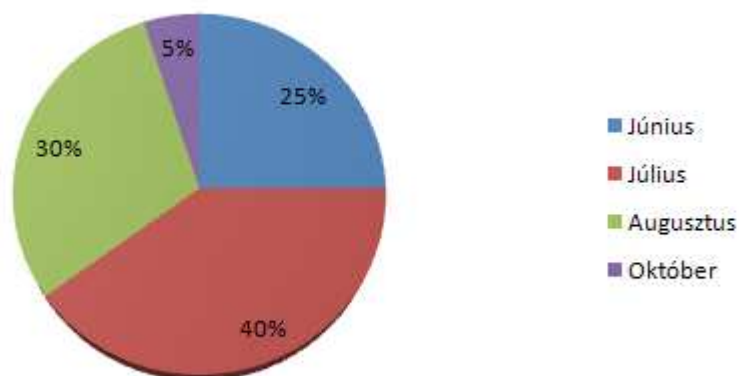
Az ide látogató turisták területi eloszlása igen széleskörű. Érkeznek ide Kárpátalján belüli turisták: Ung, Máramaros, Ugocea, Bereg megye területeiről, ami a turistaforgalom 10%-át teszi ki. Érkeznek Ukrajnából is: Kijev, Lemberg, Harkov, ami az 5%-át teszi ki a turistaforgalomnak. Magyarország egész területéről érkeznek turisták, mely a 80%-át teszi ki a turistaforgalomnak. A maradék 5%-a a turistaforgalomnak a más országokból érkező turistákó: Németország, Svájc, Hollandia.

21. ábra: Benei templomba látogató turisták területi megoszlása

Forrás: saját szerkesztés

A templom pozitívan viszonyul a turistalátogatásokhoz. A legnagyobb turistaforgalom a következő hónapokban van: június (25%), július (40%), augusztus (30%) illetve október (5%).

22. ábra: Benei templomának turistaforgalma

Forrás: saját szerkesztés

Eddigi évek során az objektum nem pályázott semmilyen fejlesztési keretre, ám tervben van valamilyen pályázat, melyhez az esperességtől várnak segítséget. Az objektum rendelkezik: saját honlappal, idegenvezetéssel, mely ingyenes, de előzetes egyeztetés szükséges.

Beregszászi római katolikus templom

A templom építésének ideje a XV. század, a római katolikus felekezethez tartozik. Búcsúünnep szeptember 14-én van, Szent Kereszt Felmagasztalása, a Gergely naptár szerint.

Több felújítás is zajlott, a legfontosabbak: 1991, 2001, 2023-ban voltak. A templom folyamatos használatban van.

Az utóbbi öt évben 1000 fő körül látogatta meg a templomot, ám ez a 2019/ 2020- as évekre 500 főre csökkent. Az utóbbi évek keresletének tendenciája is csökkent a Covid-19 illetve az országban kialakult helyzet következtében.

A demográfiai összetétel alapján a templomban látogatók 20-20% fiatal és aktív korcsoportú, míg 60%-a idősebb korcsoportú. A templom pozitívan viszonyul a turistákhoz

Az ide látogató turisták általában turistacsoportok, baráti társaságok illetve iskolacsoportok.

Területi eloszlását tekintve a látogatók érkeznek: Ukrajnából és megyéiből (Kijev), Magyarország részeiről (Pest megye, Dunántúli megyék).

Az elmúlt években pályázott fejlesztési keretre az EU és BGA szervezeteknél.

Rekonstrukció, külső felújítás, belső felújítás, torony felújítása, kápolna felújítása, ezek mind olyan tényezők melyeket elengedhetetlennek tartanak a templom állapotának megőrzéséhez és hatékonyabb idegenforgalmi hasznosításához.

A továbbiakban szeretnének pályázni valamilyen fejlesztési keretre, melyhez a püspökségtől várnak segítséget.

A templom rendelkezik honlappal, ám idegenvezetői szolgáltatás nem biztosított. Belépődíj nincs, csak a temploman van el helyezve egy becsületkassza.

Feketeardói római katolikus templom

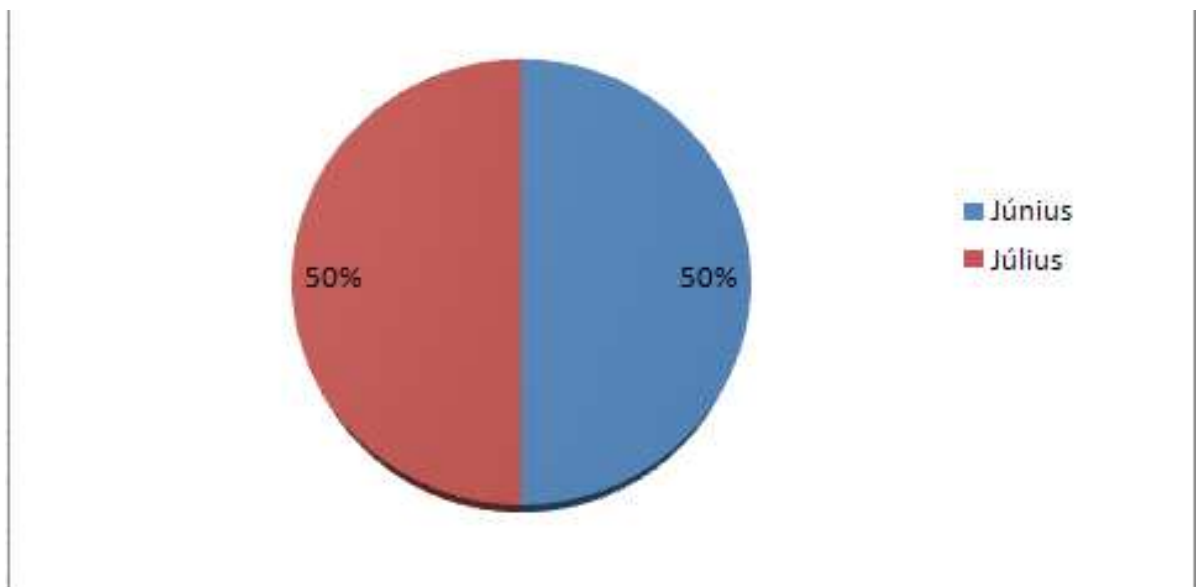
A Feketeardóban található templom a római katolikus felekezethez tartozik. Búcsúünnepé Szent Rozália napján van szeptember 9-én.

Építésének ideje a XV. századra tehető. A templom több felújításon is átesett: 1913,1990-1991,2016-2017.Folyamatosan használatban levő templom az elmondások szerint. Az utóbbi évek keresletének tendenciája jelentősen csökkent a templomnak, ugyan csak a világjárvány következtében.

A látogatottságot a demográfiai mutatók alapján teljes mértékben az idős korcsoportok teszik ki, 100%-os arányt tüntettek fel. A látogatók általában: turistacsoportok.

Az ide látogató turisták területi eloszlását tekintve a turisták nagy része inkább Magyarország egész területének megyéiből származik.

Pozitívan viszonyul a turistalátogatókhoz. A legnagyobb turistaforgalom a következő hónapokban van: július (50%), augusztus (50%).

23.ábra: Feketeardó templomának turistaforgalma

Forrás: saját szerkesztés

Eddigi évek során az objektum pályázott valamilyen fejlesztési keretre. A fűtés, tetőcsere illetve ajtócsere olyan fejlesztési irány részükre, amely elengedhetetlen a templom állapotának megőrzéséhez és hatékonyabb idegenforgalmi hasznosításához.A továbbiakban nem tudják még, hogy szeretnének-e pályázni valamilyen fejlesztési keretre.Az objektum nem rendelkezik idegenvezetéssel.

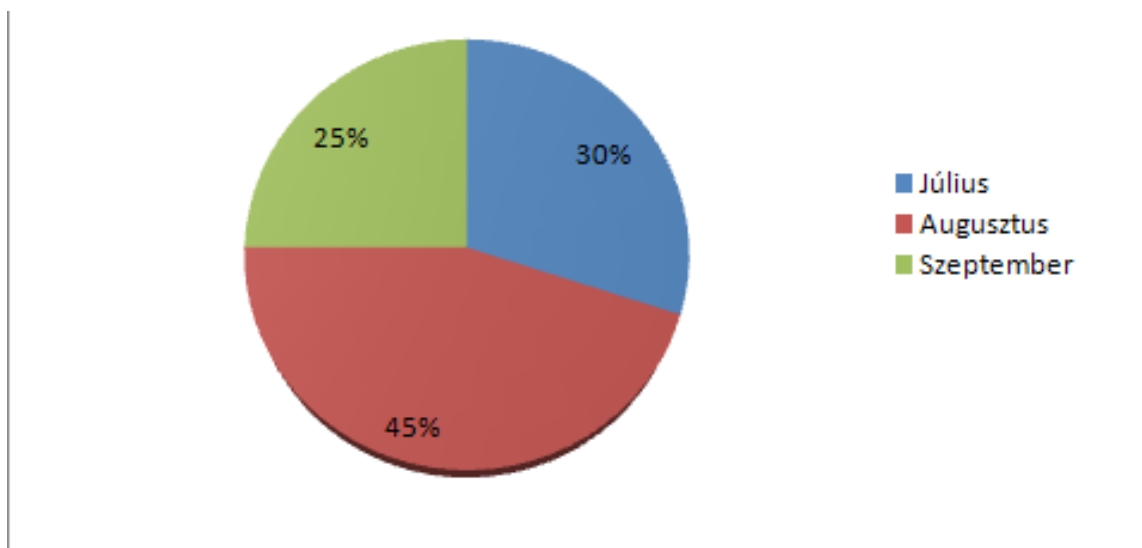
Kígyósi református templom

A Kígyóson található templom a református felekezethez tartozik. Építésének ideje a XII-XIV századra tehető. A templom folyamatos használatban van az elmondások szerint. Az utóbbi évek keresletének tendenciája stagnált a templomnak.

A látogatottságot a demográfiai mutatók alapján ugyan csak az idős korcsoportok teszik ki 100%-os arányban. A látogatók általában: baráti társaságok illetve egyházi csoportok.

Az ide látogató turisták területi eloszlása Magyarország, azon belül is Pest megyéből érkező turisták.

Pozitívan viszonyul a turistalátogatásokhoz. Legnagyobb turistaforgalom a következő hónapokban van: július (30%), augusztus (45%), szeptember (25%).

24.ábra: Kígyós templomának turistaforgalma

Forrás: saját szerkesztés

Harangláb felújításának befejezése, térkövezés, belső festés, kilátó építése, tetőszerkezet megerősítése olyan fejlesztési irány részükre, amely elengedhetetlen a templom állapotának megőrzéséhez és hatékonyabb idegenforgalmi hasznosításához.

Szeretnének a továbbiakban pályázni valamilyen fejlesztési keretre, melyhez az egyházközösségtől várnak segítséget.

Az objektum nem rendelkezik saját honlappal, ám van idegenvezetés, mely ingyenes.

Mezőkaszonyi református templom

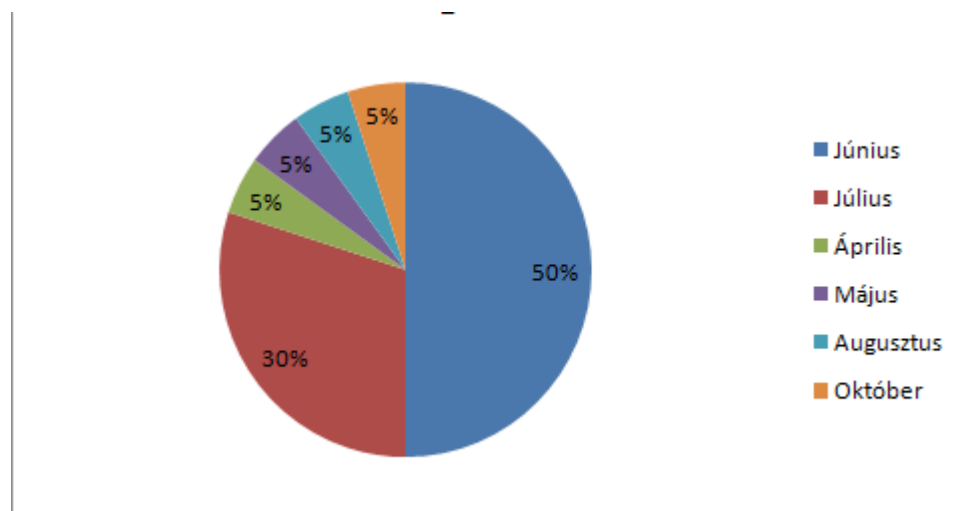
A Mezőkaszonyban található templom a református felekezethez tartozik. Építésének ideje a XII. századra tehető. Az évek alatt több felújításon is keresztül ment: 1905, 1971, 1989, 2008. Folyamatos használatban van az elmondások szerint.

Átlagos látogatottsága az elmúlt öt évben kb.90 fő/hét, míg 2019-2020-as évek alatt a látogatottság csökkent kb. 80 fő/hét-re. Az utóbbi évek keresletének tendenciája csökkent.

A látogatók megoszlása a demográfiai mutatók alapján egyenletesen oszlik meg a fiatal-, aktív-, és idősebb korcsoportok között. A látogatók általában: baráti társaságok, turistacsoportok, iskolai csoportok illetve egyházi csoportok.

Az ide látogató turisták területi eloszlása Magyarország megyéi, és más ország, azon belül Hollandia területe.

Pozitívan viszonyul a turistalátogatásokhoz. Legnagyobb turistaforgalom a következő hónapokban van: április(5%), május(5%), június(50%), július(30%), augusztus(5%), október(5%).

25.ábra: Mezőkaszonyi templomának turistaforgalma

Forrás: saját szerkesztés

Az eddigi évek során az objektum pályázott valamilyen fejlesztési keretre. Külső-belső renoválás, tető megerősítése, fűtés kialakítása, állandó tereprendezés olyan fejlesztési irány részükre, amely elengedhetetlen a templom állapotának megőrzéséhez és hatékonyabb idegenforgalmi hasznosításához.

A továbbiakban szeretnének pályázni valamilyen fejlesztési keretre, amelyhez a püspökségtől várnak segítséget.

Az objektum rendelkezik: saját honlappal, ám idegenvezetéssel nem rendelkezik.

Nagyszőlősi római katolikus templom

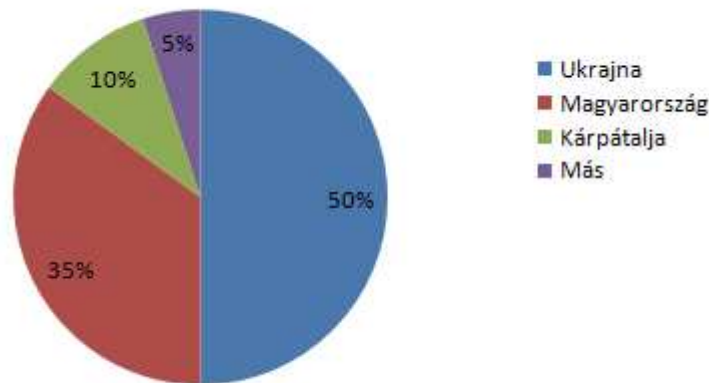
A Nagyszőlősen található templom a római katolikus felekezethez tartozik. Búcsúünnepé Mennybemenetel napján van, mely változó dátumú.

Építésének ideje a XIV- XV. századra tehető. Az elmúlt évek alatt 2 fontosabb felújításon is átesett: 1990, 2006. A templom folyamatos használatban van.

Átlagos látogatottsága az elmúlt öt évben 500 fő/év, míg 2019-2020-as években 350 fő/év-re csökkent. Az utóbbi évek keresletének tendenciája is csökkent.

A látogatók megoszlása a demográfiai mutatók alapján százalékosan megoszlik: a fiatalok korcsoport 15%, aktív korcsoport 50%, idősebb korcsoport 35%. A látogatók általában: turistacsoportok, egyházi csoportok, iskolai csoportok.

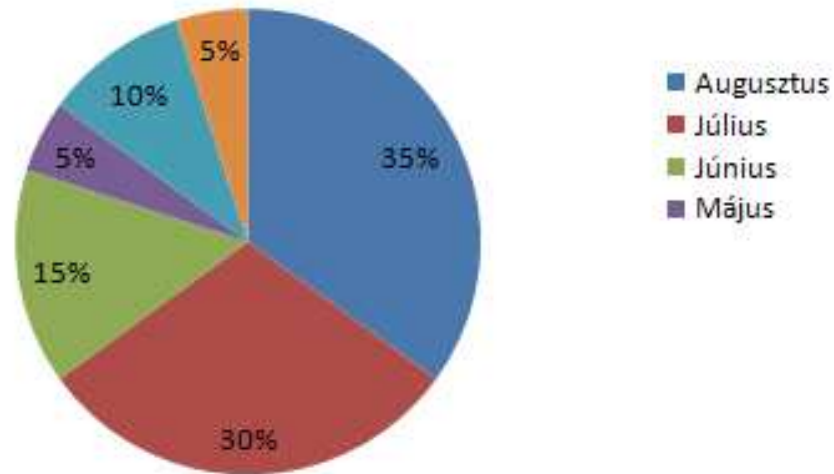
Az ide látogató turisták területi eloszlása széleskörű. Érkeznek ide látogatók Kárpátalja területéről, amely a 10%-át teszi ki: Bereg megye, Máramaros, Ung. Ukrajnából érkező látogatók, amely az 50%-át teszi ki: Kijev, Zsitomír, Kamjanec-Podilszk. Magyarország egész területéről érkező látogatók, amely 35%-át teszi ki. A maradék 5% a más országokból érkezők: Anglia, Örményország, Hollandia.

26.ábra: Nagyszőlősi templomba látogató turisták területi megoszlása

Forrás: saját szerkesztés

Pozitívan viszonyul a turistalátogatásokhoz. Legnagyobb turistaforgalom a következő hónapokban van: május(5%), június(15%), július(30%), augusztus(35%), szeptember(10%), október(5%).

27.ábra: Nagyszőlős templomának turistaforgalma

Forrás: saját szerkesztés

Az eddigi évek során az objektum pályázott valamilyen fejlesztési keretre. Tető javítása, külső vakolat, terep rendezése, fűtés, olyan fejlesztési irány számukra, amely elengedhetetlen a templom állapotának megőrzéséhez és hatékonyabb idegenforgalmi hasznosításához.

A továbbiakban szeretnének pályázni valamilyen fejlesztési keretre, melyhez a püspökségtől és műemlékvédelmi szakszervezettől várnak segítséget.

Az objektum rendelkezik: saját honlappal illetve idegenvezetéssel, amely ingyenes.

Nagyszőlősi ferences rendi kolostor

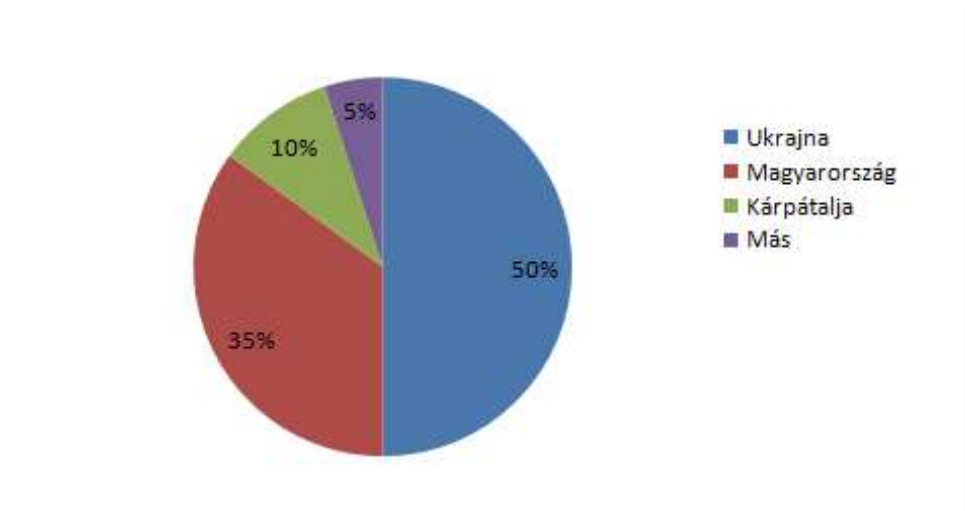
A Nagyszőlősön található templom a római katolikus felekezethez tartozik. Búcsúünnepé Kapisztrán Szent János napján van október 23-án.

Építésének ideje a XIV-XV. századokra tehető. A templom több felújításon is átesett: 2000, 2004, 2021. Folyamatos használatban levő templom.

Átlagos látogatottsági száma az elmúlt öt évben 450 fő/év, míg 2019-2020-a években csökkent. Az utóbbi évek keresletének tendenciája csökkent Covid-19 illetve az országban kialakult helyzet következtében.

A látogatók megoszlása a demográfiai mutatók alapján százalékosan megoszlik: fiatal korcsoport 15%, aktív korcsoport 50%, idősebb korcsoport 35%. A látogatók általában: turistacsoportok, egyházi csoportok illetve iskolai csoportok.

Az ide látogató turisták területi eloszlása széleskörű. Kárpátaljáról érkező turisták 10%-ot tesznek ki. Ukrajnából érkező turisták 50%-ot tesznek ki. Magyarországról érkező turisták 35%-ot tesznek ki. Más országból érkező turisták pedig 5%-ot tesznek ki. A megyék illetve területek ahonnan többnyire érkeznek megegyeznek a nagyszőlősi római katolikus templomával.

28.ábra: A ferences rendi kolostorba látogató turisták területi megoszlása

Forrás: saját szerkesztés

Pozitívan viszonyulnak a turistalátogatásokhoz. Legnagyobb turistaforgalom is ugyan olyan arányban van mint a nagyszőlősi római katolikus templomnak.

Eddigi évek alatt az objektum pályázott valamilyen fejlesztési keretre. Kül- és bel tér rendezése illetve kültéri világítás olyan fejlesztési irány részükre, amely elengedhetetlen a templom állapotának megőrzéséhez és hatékonyabb idegenforgalmi hasznosításához.

A továbbiakban az objektum szeretne pályázni valamilyen fejlesztési keretre, melyhez a püspöksédtől illetve műemlékvédelmi szervezettől várja a segítséget.

A kutatás során készítettem egy brossúrát, amely tartalmazza a megvizsgált objektumokat és a főbb információkat róluk.

29. ábra: Beregszászi járás szakrális vonzereinek brossurája

Forrás: saját szerkesztés

30. ábra: Beregszászi járás szakrális vonzereinek brossurája

Forrás: saját szerkesztés

6.2 Huszti járás szakrális idegenforgalmi vonzerői kutatásának eredményei

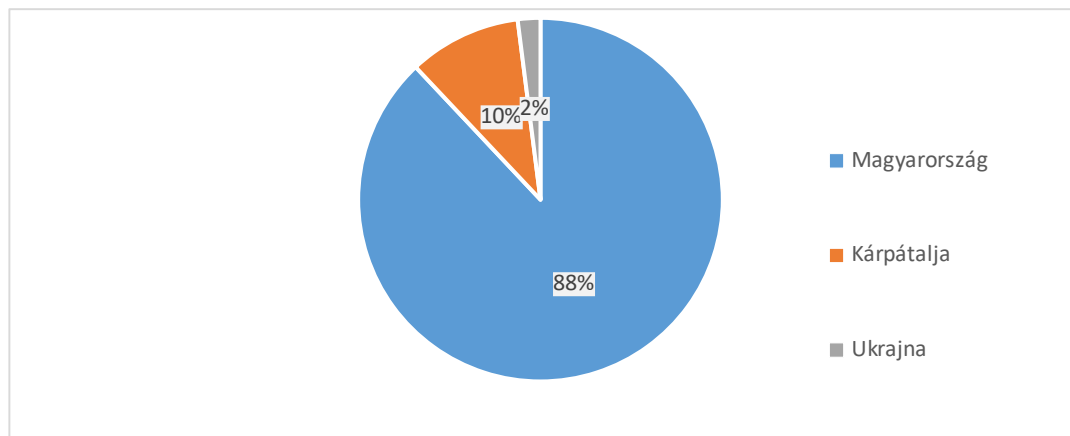
Huszti református templom

A Huszton található templom a református felekezethez tartozik. Építésének ideje a XIV-XV.század. A templomon jelenleg nagyobb felújításokat végeznek. Az elmondások szerint folyamatos használatban van.

Átlagos látogatottsága az elmúlt öt évben 400 fő, amely a Covid-19 járvány előtti összeg, míg a 2019-2020-as évek alatt a látogatottság jelentősen csökkent. Az utóbbi évek keresletének tendenciája csökkent az elmondások szerint a Covid-19 járvány illetve az országban kialakult helyzet következtében.

A látogatottságot a demográfiai mutatók alapján 50 %-ban az idősebb korcsoport teszi ki és 25-25 %-al a fiatalabb és aktív korcsoport. A látogatók általában: turistacsoportok, iskolacsoportok illetve egyházi csoportok.

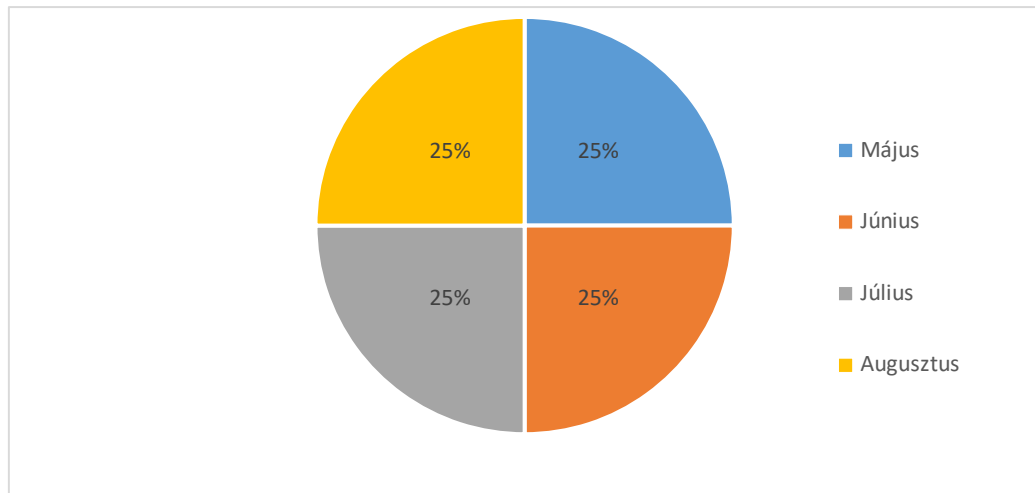
Az ide látogató turisták területi megoszlása széleskörű. A turisták 88 %-a Magyarország különböző településeiről érkeznek, 10%-a Kárpátalja részeiről érkeznek és csak 2%-a érkezik Ukrajna területéről.

31.ábra: Huszti templomba látogató turisták területi megoszlása

Forrá: saját szerkesztés

A templom pozitívan viszonyul a turistalátogatásokhoz. A legnagyobb turistaforgalom a következő hónapokban van: május (25%), június (25%), július (25%), augusztus (25%).

32.ábra: Huszt templomának turistaforgalma

Forrás: saját szerkesztés

Eddigi évek során a templom nem pályázott semmilyen fejlesztési keretre, ám jelenleg teljeskörű felújítás zajlik a templomkörül, amely ideális állapotot teremt.

Egyelőre nem tudják, hogy a továbbiakban szeretnének-e pályázni valamilyen fejlesztési keretre.

A templom nem rendelkezik honlappal illetve idegenvezetői szolgáltatás sem biztosított.

Husztófalvi fatemplom

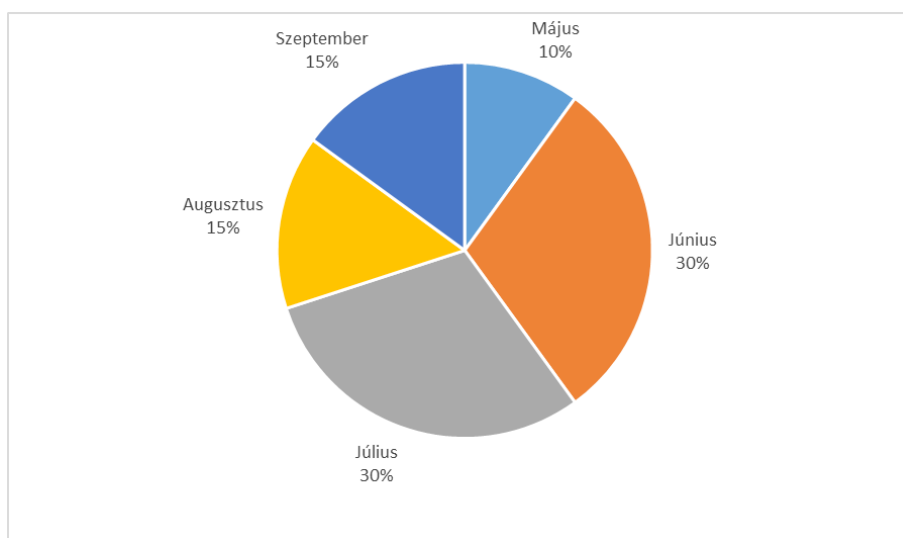
A templom a 17. században épült és a görögkatolikus felekezethez tartozik. Szent Miklós tiszteletére lett felszentelve, melynek búcsúünnepé május 22-én van a Júlián naptár szerint. Az elmondások szerint a templom nincs folyamatosan használva, csak minden évben a búcsúünnepen tartanak itt szentmisét. 2005-ben a templomon egy teljeskörű felújítást végeztek.

Átlagos látogatottságát tekintve kb. 250 fő/ év számláltak az elmúlt öt évben, ám a 2019/2020-as időszakban ez jelentősen csökkent a Covid-19 illetve az országban kialakult helyzetnek köszönhetően.

A látogatottság a demográfiai mutatók alapján a következő képpen oszlik meg: 60%-át az aktív korcsoport teszi ki míg 40%-át az idősebb korcsoport. A látogatók általában baráti vagy családi társaságok, turistacsoportok illetve egyházi csoportok.

A templom pozitívan viszonyul a turistalátogatáshoz. Az ide látogató turisták általában nagyobb arányban Kárpátaljáról illetve Ukrajna egész területéről érkeznek.

A legnagyobb turistaforgalom a következő hónapokban van: május (10%), június (30%), július (30%), augusztus (45%), szeptember (15%).

33.ábra: Husztsófalva turistaforgalma

Forrás: saját szerkesztés

Eddigi évek során az objektum nem pályázott semmilyen fejlesztési keretre és nem tudja azt sem hogy a közeljövőben szeretne-e pályázni, mivel nem rég lett felújítva teljesen a templom és jó állapota megmaradt máig.

Honlappal nem rendelkeznek, belépődíj nincs a templomban, csak egy becsületkassza van elhelyezve a belsejében. Idegenvezetői szolgáltatásuk nincs, ám a faluházban előre egyeztetve az oda látogatók kaphatnak egy kisebb ismertetőt a templomról.

Mihálkai fatemplom

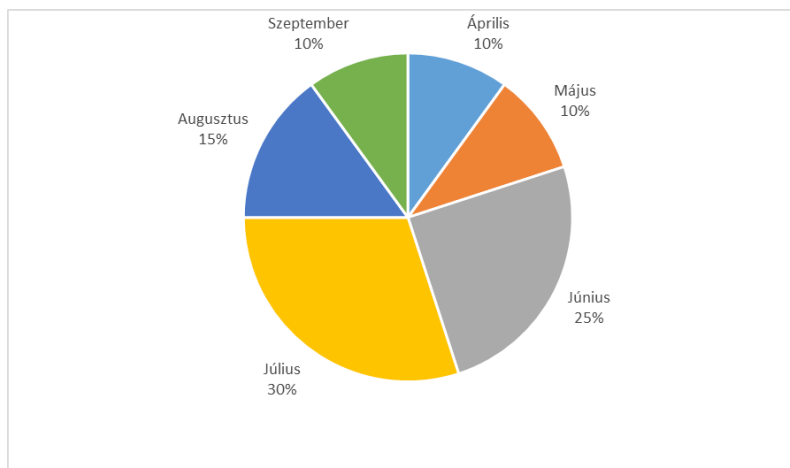
A templom a 17. században épült, a görögkatolikus felekezethez tartozik. Szent Mihály tiszteletére lett felszentelve, melynek búcsúünnepé november 21.én van a Júlián naptár szerint. Folyamatos használatban van a templom. A templom tetője az évek során többször is felújításon esett át a jelentősebbek 1968 és 2015-ben voltak.

Az átlagos látogatottság az utóbbi öt évben 250 fő/ év volt, ám a 2019/ 2020- as években ez jelentősen csökkent sajnos.

A látogatók megoszlása demográfiai mutatók alapján széleskörű: nagyobb részét az idősebb korcsoport teszi ki (50%), míg a fiatal és aktív korcsoport a kisebb részét (25-25 %). Az ide látogatók általában baráti társaságként, turistacsoportokkal illetve egyházi csoportokkal érkeznek.

Területi eloszlását tekintve a templomnak elmondható hogy nagyrészt Ukrajna egész területéről érkeznek a turisták illetve Kárpátalja egyes részeiről és csak kis részük érkezik más ország területeiről (Japán és Anglia volt feltüntetve).

A turistalátogatáshoz pozitívan viszonyulnak. A legnagyobb turistaforgalom a következő hónapokban van: április (10%), május (10%), június (25%), július (30%), augusztus (15%) illetve szeptember (10%).

34. ábra: Mihálka templomának turistaforgalma

Forrás: saját szerkesztés

A templom nem pályázott semmilyen fejlesztési keretre az eddigi évek során, ám a továbbiakban szeretnének pályázni a templom tornyának felújítása érdekében. A megyei adminisztrációtól várnak segítséget a továbbiakban a megvalósításhoz.

Honlappal nem rendelkezik a templom illetve idegenvezetői szolgáltatást sem nyújtanak. A templomban nincs belépődíj csupán egy becsületkassza van elhelyezve.

Ósándorfalvi fatemplom

A templom a 17. században épült, a görögkatolikus felekezethez tartozik.

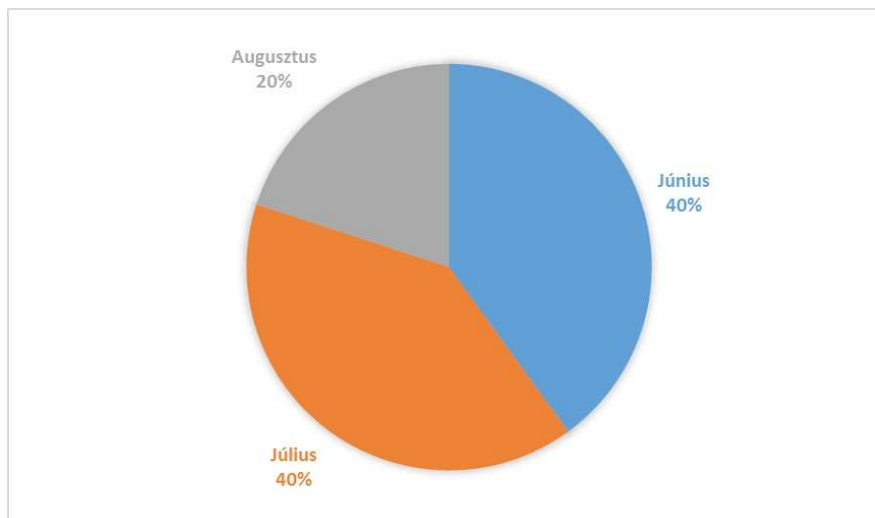
A templom egyszer sem volt felújítva, igencsak megrongálódott az évek alatt. A II. Világháború követő időszak óta nincs használatban.

Átlagos látogatottsága az elmúlt öt évben kb. 200 fő/ év, míg a 2019/2020-as évekre nagyon jelentősen csökkent.

Demográfiai mutatók alapján a látogatók nagyrésze idősebb korcsoport (70%), míg kisebb arányban fiatalok (30%). Az ide érkezők általában baráti társaságok, családok illetve turistacsoportok.

Területi eloszlást tekintve az ide látogatók Ukrajna területéről illetve Kárpátaljáról érkeznek leginkább míg más országok területeiről csak nagyon ritkán.

Pozitívan viszonyulnak a turistalátogatáshoz. A legnagyobb turistaforgalom a következő hónapokban van: június (40%), július (40%) és augusztus (20%).

35. ábra: Ósándorfalvi templom turistaforgalma

Forrás: saját szerkesztés

Nem pályáztak az elmúlt évek alatt semmilyen fejlesztési keretre. Mivel a templom igencsak rossz állapotban van ezért szeretnék minél hamarabb változtatni ezen. Pályázni szeretnék, mellyel a templom egész külső és belső felújítását illetve restaurálását szeretnék megvalósítani. A templom mellett elhelyezkedő harangtornyot is felszeretnék újítani, mivel az is használhatatlan állapotban áll. A felújításokra a megyei adminisztrációtól és a műemlékvédelmi szervezetektől várnak mihamarabbi segítséget, mivel a templom omladozó állapotban van.

Nem rendelkezik sem honlappal sem idegenvezetési szolgáltatással, előzetesen kell a faluházban felkeresni az illetékest aki kinyitja a templomot, korábban becsületkassza volt belépődíj helyett de mára már az is megszűnt.

Szklencei fatemplom

A 17. században épült, a görögkatolikus felekezethez tartozik. Szent Miklós tiszteletére lett felszentelve, búcsúünnepé december 19-én van. Időszakosan van csak használatban.

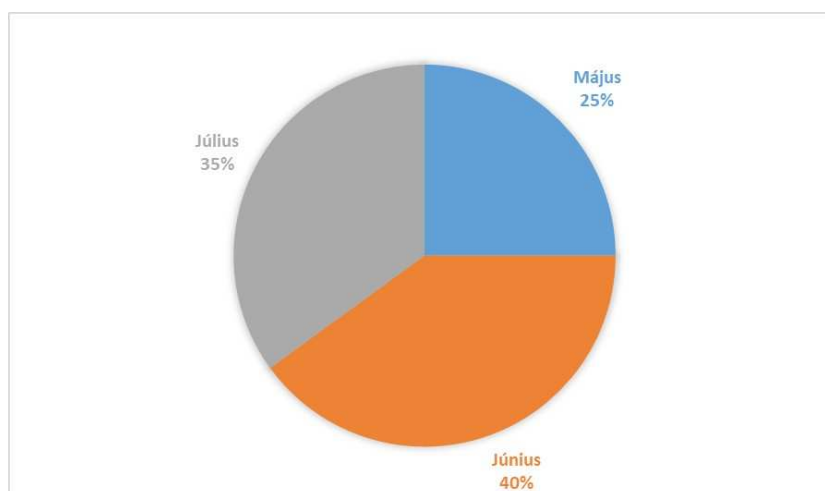
2016-2017 években felújították a tetőszerkezet fenti részét illetve a keresztet is.

Átlagos látogatottsága az elmúlt öt évben 300 fő/ év, de ez a 2019/2020-as évekre jelentősen csökkent.

A demográfiai mutatók alapján aktív korcsoport van nagy számban, idősebb és fiatalabb korcsoportok kisebb számban fordulnak meg itt. Az ide látogatók általában baráti társaságok vagy családok illetve egyházi csoportok.

Területi elosztást tekintve igencsak széleskörű: Ukrajna megyéiből, Kárpátalja területeiről, Magyarországról illetve több más országból is érkeznek ide.

Pozitívan viszonyulnak a turistalátogatáshoz. A legnagyobb turistaforgalom a következő hónapokban van: május (25%), június (40%), július (35%).

36 ábra: Szeklecei templom turistaforgalma

Forrás: saját szerkesztés

Az elmúlt években többször is pályáztak valamilyen fejlesztési keretre, illetve a továbbiakban is szeretnék. Szeretnék a haranglábat, a tető lenti részét illetve a templom szoknyát is felújítani. A megyei adminisztrációtól illetve a műemlékvédelmi szakszervezetektől várnak még további segítséget az újításokhoz.

Nem rendelkeznek honlappal sem idegenvezetői szolgáltatással, belépődíj sincs, csupán becsületkassza van elhelyezve a templomban.

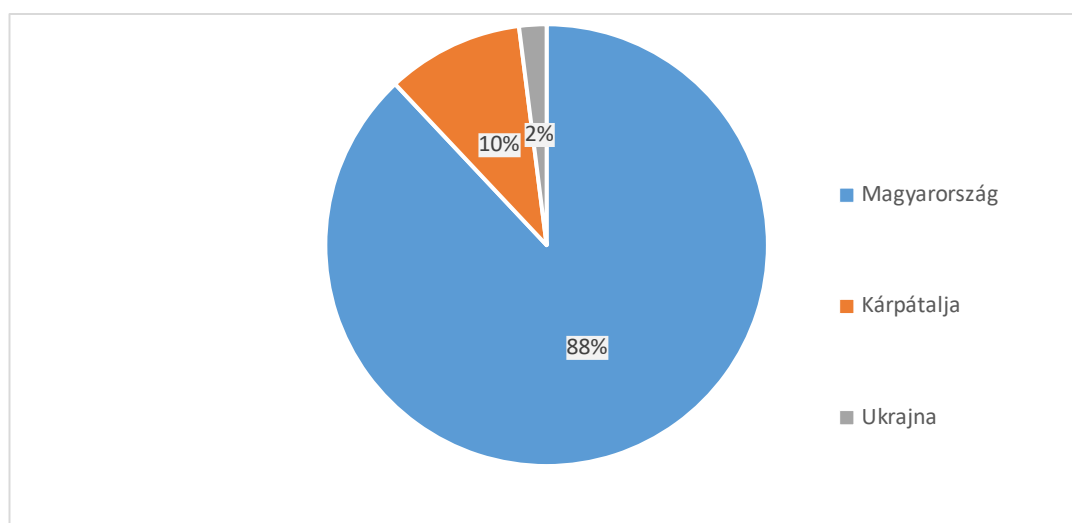
Viski református erődtemplom

A Viski erődtemplom a református felekezethez tartozik. Építésének ideje a XIV-X.századra tehető. Az évek alatt több felújításon is átesett. Az egyik jelentős felújítás 1789-ben volt, a templom új fedelelet kapott illetve kisebb felújítást is végeztek ekkor rajta. A másik jelentős felújítás 2019-ben volt, mikor egy teljes általános felújításon esett át a templom. Az elmondások szerint a templom folyamatos használatban van.

Az átlagos látogatottság az utóbbi öt évben 600 fő/ év, míg a 2019-2020 – as évekre jelentősen csökkent a látogatók száma. Az utóbbi évek keresletének tendenciája jelentősen csökkent a Covid-19 illetve az országban kialakult helyzet következtében.

A demográfiai mutatók alapján a látogatók többsége idősebb korcsoportú (50%) míg a fiatalabb korcsoportú illetve aktív korcsoportú kisebb számban van jelen (25%-25%). A látogatók általában: turistacsoportok, iskolai csoportok illetve egyházi csoportok vagy túrarésztevők.

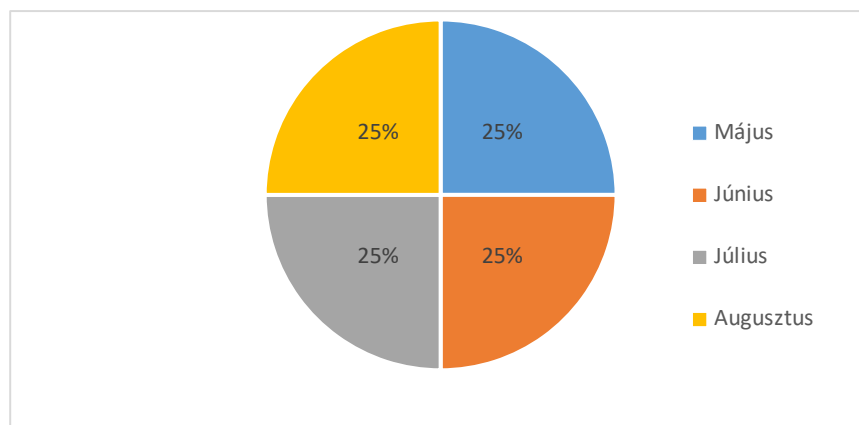
Az ide látogató turisták területi eloszlása széleskörű. Legtöbb turista Magyarország egész területéről érkezik (88%) illetve Kárpátalja területéről (10%), Ukrajna területéről csak kisszámban érkeznek (2%).

37. ábra: A Viski templomba látogató turisták területi megoszlása

Forrás: saját szerkesztés

Pozitívan viszonyulnak a turistalátogatásokhoz. A legtöbb turista a következő hónapokban érkezik: május (25%), június (25%), július (25%), augusztus (25%).

38. ábra: Visk templomának turistaforgalma

Forrás: saját szerkesztés

Az évek során a templom nem pályázott semmilyen fejlesztési keretre, ám szeretnék a továbbiakban a beázott plafont helyreállítani, hogy megőrizték a templom állapotát. Nem rendelkezik honlappal és idegenvezetői szolgáltatás sem biztosított.

A kutatás során készítettem egy brossurát, amely tartalmazza a megvizsgált objektumokat és néhány főbb információt róluk.

39. ábra: Huszi járás szakrális vonzereinek brossurája

Forrás: saját szerkesztés

40. ábra: Huszi járás szakrális vonzereinek brossurája

Forrás: saját szerkesztés

ÖSSZEFOGLALÁS

Szakedolgozatom célja- egy tágabb összegzett kép bemutatása a beregszászi illetve huszti járás szakrális vonzereiről, illetve azok érdeklődöttségéről a turisták körében.

Az első fejezet a szakrális turizmus fogalmát és jelentőségét tárgyalja.

A második és harmadik fejezetben röviden bemutatam a Beregszászi és Huszti járásokat. Az alpontokban részletes leírás található a földrajzi fekvésükről, népességükről és fontosabb történelmi eseményeikről.

A negyedik és ötödik fejezetek bemutatják a kutatásban résztvevő szakrális vonzerőket. Az alpontokban bemutatásra kerülnek azon települések, ahol a vizsgált szakrális vonzerők helyezkednek el, továbbá a vonzerők rövid ismertetése is e fejezet része.

A hatodik fejezet és egyben legfontosabb része a munkámnak az maga a kutatás.

A kutatást kvantitatív módon végeztem. A kialakult helyzet miatt a kérdőívezés lebonyolítása online formában zajlott, ám voltak olyan templomok melyeket személyesen is sikerült felkeresnem. A kérdőív 18 kérdést tartalmazott, melyek a templomok turistaforgalmát mérték fel bizonyos időszakokban, illetve, hogy milyen fejlesztési irányok szükségesek a templom állapotának megőrzéséhez és hatékonyabb idegenforgalmi hasznosításához.

Kérdőíveket analizálva az alábbi következtetésekre jutottam:

A templomok többsége a Beregszászi járásban a XIV-XV. század között épült és mind átesett komolyabb felújításokon.

Míg a Huszti járásban található fatemplomok mind a XVI. században épültek, nincs az összes használatban és jó állapotban sem.

Mindkét járás objektumairól elmondható az, hogy a COVID-19 járvány kitörése és az orosz-ukrán háború befolyással volt. A kialakult helyzet miatt elmondható, hogy a 2019-2020-as évektől jelentősen csökkent a turistaforgalom illetve a kereslet tendencia is egyaránt.

Demográfiai mutatók alapján elmondható, hogy a vonzerőket többségben az idősebb korcsoport látogatják, akik egyházcsoportokban illetve turistacsoportokban érkeznek, mind belföldről, úgy külföldről egyaránt.

Leginkább a tavaszi és nyári hónapokban magas a látogatottsági számuk.

Az eddigi évek során a beregszászi járásban lévő legtöbb templom pályázott illetve pályázni fog valamilyen fejlesztési keretre, amely a templom állapotának megőrzéséhez és hatékony idegenforgalmi hasznosításához szükséges.

Míg a huszti járásban található templomok nem pályáztak és nincs is lehetőségük pályázni semmilyen fejlesztési keretre, mivel a templomok állami tulajdonban vannak. Ahhoz

hogy a fatemplomok továbbra is látogatott turistacélpontok legyenek szükséges a nagyobb odafigyelés és karbantartás az állam részéről, mivel ezek a templomok könnyen sérülékenyek.

A kérdőívek alapján elmondható, hogy a beregszászi járásban a leglátogatottabb templomok a Beregszászi római katolikus templom, a Nagyszőlősi római katolikus templom illetve kolostor és a Mezőkaszonyi református templom. A járásban vizsgált hat objektum közül négyben van idegenvezetői szolgáltatás, ám a körbevezetést nem szakképzet idegenvezető végzi, hanem a templomban erre a feladatra kijelölt személy.

A huszti járásban elmondható a kérdőívek alapján, hogy a járás leglátogatottabb templomai a Viski illetve Huszti református erődtemplomok és a Szeklencei fatemplom. A járásban vizsgált hét objektum közül egyik sem rendelkezik konkrét idegenvezetői szolgáltatással, ám előre egyeztetéssel lehetőség van egy kisebb körbevezetést kérni a faluháztól.

A kutatás alapján elmondható, hogy a templomok magas turisztikai vonzerővel bírnak, sok turista a Kárpátalján való utazása során előtérbe helyezi ezen vonzerők megtekintését.

FELHASZNÁLT FORRÁSOK JEGYZÉKE

1. Berghauer S., 2012: *A turizmus mint kitörési pont Kárpátalján?* (Értékek, remények, lehetőségek Ukrajna legnyugatibb megyéjében), Pécs
2. Deschmann A., 1990: *Kárpátalja műemlékei*, Tájak-Korok-Múzeumok Egyesület, Budapest
3. Dr. Tarpai J., 2021: *Kárpátalja magyar szemmel*, Beregszász-Ungvár
4. Kollár T., 2010: *Műemlékek a Kárpátok és a Tisza ölelésében*, Nyiregyháza
5. Korpics M., 2000: *Zarándok és turista*, Budapest-Pécs
6. Mester T., 2006: *Vallási turizmus. Turizmus Bulletin X.*
7. Nyíri Zs., 2004: *Turistafogadás az egyházi helyszíneken*, Budapest
8. Pusztai B., 1998: *Vallás és turizmus*, Budapest
9. Syrokhman M., 2000: *Ukrajna templomai: Kárpátalja*, Lviv
10. Varga M., 2011: *A vallási turizmus jelenléte ma Magyarországon*, Győr
11. <http://papríkawellness.com.ua/telepulesek/ukrajna/beregszasz-es-kornyeke#>
(letöltés ideje: 2022.03.05)
12. <https://lehoczkyintezet.uz.ua/2021/04/25/karpatalja-lakossaganak-területi-eloszlasa-az-ujjonnan-kialakitott-kozigazgatasi-rendszer-tukreben/> (letöltés ideje: 2022.03.05)
13. <https://bereg.uzhgorod.ua/beregszasz/tortenet/tortenet.htm> (letöltés ideje: 2022.03.05)
14. https://hu.wikipedia.org/wiki/Nagysz%C5%91%C5%91si_j%C3%A1r%C3%A1s
(letöltés ideje: 2022. 03.05)
15. [https://hu.wikipedia.org/wiki/Huszt%C3%A1r%C3%A1s_\(1946%E2%80%932020\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Huszt%C3%A1r%C3%A1s_(1946%E2%80%932020))
(letöltés ideje: 2023. 11.05)
16. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Bene> (letöltés ideje: 2022.04.23)
17. <https://kmmi.org.ua/regiok/telepulesek/beregszaszi-jaras/bene> (letöltés ideje: 2022.04.23)
18. <https://karpatalja.ma/sorozatok/karpatalja-anno/karpatalja-anno-bene-reformatus-temploma/> (letöltés ideje: 2022.04.24)
19. <http://www.oroksegtura.hu/orokseghelyszinek/benei-reformatus-templom> (letöltés ideje: 2022.04.24)
20. <https://hu.wikipedia.org/wiki/K%C3%ADgy%C3%B3s> (letöltés ideje: 2022.04.24)
21. https://hu.wikipedia.org/wiki/K%C3%ADgy%C3%B3si_Reform%C3%A1tus_Egyh%C3%A1zk%C3%B6zs%C3%A9g (letöltés ideje: 2022.05.12)
22. <https://www.karpatinfo.net.ua/latnivalo/300593-mezokaszonyi-reformatus-templom> (letöltés ideje: 2022.05.12)
23. <https://ittmagyarulis.hu/item/mezokaszonyi-reformatus-egyhazi/> (letöltés ideje: 2022.05.13)

24. <http://www.karpataljaturizmus.hu/index.php?p=h&a=47>(letöltés ideje:2022.05.13)
25. <https://www.muemlekem.hu/>(letöltés ideje:2022.05.19)
26. <https://munkacs-diocese.org/hu/2010/12/06/nagyszlasi-ferences-kolostor-kapolnaja/>(letöltés ideje:2022.05.19)
27. http://nagyszolos-rk.org/?page_id=1463(letöltés ideje:2022.05.19)
28. <http://www.romerterv.hu/muemlekeink/nagyszolos-ferences-templom-es-rendhaz-karpatalja/>(letöltés ideje:2022.05.19)
29. [https://hu.wikipedia.org/wiki/Huszt%C3%A1r%C3%A1s_\(1946%E2%80%932020](https://hu.wikipedia.org/wiki/Huszt%C3%A1r%C3%A1s_(1946%E2%80%932020))
(letöltés ideje: 2022. 11.05)
30. <https://pershij.com.ua/derev-iana-tserkva-xvii-stolittia-iz-nyzhnoho-selyshcha-sluzhyt-trykhozhanam-cheskoho-mista-blansko-foto/> (letöltés ideje: 2023.04.15)
31. <https://karpaty.rocks/kraynikovo> (letöltés ideje: 2023.04.15)
32. <https://esu.com.ua/article-76672> (letöltés ideje: 2023.05.01)

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1.ábra:Kárpátalja közigazgatási térképe	11
2.ábra: Kárpátalja közigazgatási térképe	13
3.ábra: Bene látképe	15
4.ábra: Benei református templom.....	16
5.ábra: Beregszász látképe.....	17
6.ábra: Feketeadó régen.....	19
7.ábra: Kígyósi látkép.....	21
8.ábra: Kígyósi református templom	22
9.ábra: Mezőkaszony régen.....	23
10.ábra: Nagyszőlős látképe.....	25
11.ábra: Nagyszőlősi ferences rendi kolostor.....	27
12.ábra: Alsószeliscsei fatemplom.....	28
13.ábra:Huszt látképe	29
14.ábra:Huszt református erődtemplom	30
15.ábra: Husztsófalva látképe	31
16.ábra: Mihálka falu látképe	33
17.ábra: Ósándorfalva látképe	35
18.ábra: Ósándorfalvi fatemplom	36
19.ábra: Szeklence látképe	37
20.ábra: Visk látképe	39
21.ábra: Benei templomba látogató turisták területi megoszlása.....	42
22.ábra: Bene templomának turistaforgalma.....	42
23.ábra: Feketeadó templomának turistaforgalma.....	44
24.ábra: Kígyós templomának turistaforgalma.....	45
25.ábra: Mezőkaszony templomának turistaforgalma.....	46
26.ábra: Nagyszőlősi templomba látogató turisták területi megoszlása.....	47
27.ábra: Nagyszőlős templomának turistaforgalma.....	48
28.ábra: A ferences rendi kolostorba látogató turisták területi megoszlása.....	49
29.ábra:Beregszászi járás vonzereinek brossurája.....	50
30.ábra: Beregszászi járás vonzereinek brossurája.....	50
31.ábra: Huszti templomba látogató turisták területi megoszlása	51
32.ábra: Huszt templomának turistaforgalma	52

33.ábra: Husztsófalva turistaforgalma	53
34.ábra: Mihálka templomának turistaforgalma	54
35.ábra: Ósándorfalvi templom turistaforgalma	55
36.ábra: Szeklencei templom turistaforgalma	56
37.ábra: A Viski templomba látogató turisták területi megoszlása	57
38.ábra: Visk templomának turistaforgalma	58
39.ábra: Huszti járás vonzereinek brossurája.....	58
40.ábra: Huszti járás vonzereinek brossurája.....	59

Резюме

Мета кваліфікаційної роботи – представити сакральні пам'ятки Берегівського та Хустського районів та їх відвідуваність туристами.

У першому розділі роботи подано загальну характеристику сакрального туризму. У наступних двох розділах описано два досліджувані райони (Берегівський та Хустський). Підрозділи містять детальний опис їхнього географічного положення, населення та основних історичних подій.

Четвертий і п'ятий розділи дають уявлення про сакральні пам'ятки, залучені в дослідження. У підрозділах представлено населені пункти, де розташовані ці пам'ятки, а також подано короткий опис сакральних пам'яток.

Шостий розділ є найважливішою частиною моєї роботи – це саме дослідження.

У зв'язку з ситуацією, що склалася, анкетування було проведено онлайн, але були храми, які мені вдалося відвідати особисто. Анкета містила 18 запитань, які оцінювали туристичний потік церков у певні періоди та напрямки розвитку задля збереження стану храмів та ефективнішого використання їх у туризмі.

Проаналізувавши анкети, ми дійшли до наступних висновків.

Більшість церков у Берегівському районі побудовані у XIV-XV століттях, у всіх був зроблений капітальний ремонт.

У Хустському районі дерев'яні церкви побудовані у XVII столітті, частина з них знаходиться у поганому стані, не всі використовуються.

Спалах COVID-19 сильно вплинув на туристичну привабливість пам'яток. У зв'язку з сьогоденною ситуацією, можна сказати, що з 2019-2020 років як туристичний потік, так і тенденція попиту значно знизилася.

Виходячи з демографічних показників, можна сказати, що визначні пам'ятки відвідують переважно старші вікові групи, які приїжджають церковними та туристичними групами як з України, так і з-за кордону. Особливо велика кількість відвідувачів припадає на весняно-літні місяці.

Протягом багатьох років більшість церков у Берегівському районі подали або подаватимуть заявки на тендери, щоб зберегти або відновити стан церкви.

Тоді як церкви, розташовані в Хустському районі, не подавали і не мають можливості претендувати на будь-які тендери для розвитку, оскільки церкви є державними. Для того, щоб дерев'яні церкви й надалі залишалися популярними

туристичними напрямками, потрібна більша увага та догляд з боку держави, оскільки ці пам'ятки легко вразливі.

У Берегівському районі, як показують анкети, найбільш відвідуваними церквами району є римо-католицька церква у місто Берегово, римо-католицька церква і монастир у місто Виноградів та реформатська церква в селі Косино. Чотири з шести досліджених об'єктів в окрузі мають послуги екскурсовода, але екскурсію проводить не кваліфікований гід, а особа, призначена для цієї мети церквою.

У Хустському районі анкети показують, що найбільш відвідуваними церквами в районі є реформатські укріплені церкви у селі Вишково і в місто Хуст, а також дерев'яна церква в селі Сокирниця. Жоден з семи досліджених об'єктів у цьому районі не має спеціальної екскурсійної служби, але за попередньою домовленістю можна замовити невелику екскурсію у сільраді.

Виходячи з проведених досліджень, можна стверджувати, що храми мають високу туристичну привабливість, багато туристів віддають перевагу відвідуванню цих пам'яток під час своєї подорожі по Закарпаттю.

MELLÉKLET

1.számú melléklet:Vallásturisztikai attrakciók felmérésére szolgáló kérdőív

Tisztelt Hölgyem/Uram!

Biszinger Dóra vagyok, a II.Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola 4.évfolyamos hallgatója.A kérdőív kitöltésével Ön segíti írandó szakdolgozatom elkészítését, mely a vallás és a turizmus kapcsolódási pontjait vizsgálja Kárpátalján.

Kérem, válaszaival segítse munkámat!

Melyik felekezethez tartozik az objektum?

- a) görögkatolikus; b) református; c) római katolikus; d) pravoszláv;
e) egyéb, és pedig.....

Búcsúünnep / Felszentelés ünnepe (kivétel, ha református):...

Dátuma:.....hónap.....nap; a) Gergely naptár; b) Júlián naptár

Építés ideje:.....

Felújítások évei és céljai:

-
-
-

Használatban van-e az épület?

- a) igen, folyamatos használatban;
b) igen, időszakos használatban (pár alkalom évente)
c) nincs használatban; melyik évtől?.....

Átlagos látogatottság az utóbbi öt évben:

Az elmúlt év (2019/2020) látogatóinak száma:

Az utóbbi évek keresletének tendenciái

Jelentősen csökkent	Csökkenett	Stagnál	Növekedett	Jelentősen növekedett

A látogatók megoszlása demográfiai mutatók alapján (%)

Fiatalkorú csoportok	Aktív korú csoportok	Idősebb korú csoportok
----------------------	----------------------	------------------------

--	--	--

Milyen a látogatók szerkezete a turisták típusa alapján (%)

Egyéni		Családi	Csoportos			
Baráti társaságok	Túra-résztevők		Turistacsoportok	Iskolai csoportok	Senior csoportok	Egyházi csoportok

Százalékos arányban fejezzek ki a megfordult turisták területi eloszlását.

.....Kárpátalja; melyik járása(i):

.....

.....Ukrajna más megyéi, és pedig:

.....

.....Magyarország; melyik megyé(i):

.....

.....Más országok, és pedig: és pedig:

.....

Mikor, melyik hónap(ok)ban van a legnagyobb turistaforgalma? (Több válasz lehetséges! A hónapok nevei mellé írja oda, hogy az éves forgalmának hány százaléka!)

1. Január _____	4. Április _____	7. Július _____	10. Október _____
2. Február _____	5. Május _____	8. Augusztus _____	11. November _____
3. Március _____	6. Június _____	9. Szeptember _____	12. December _____

Hogy viszonyul ahhoz, hogy a templomot turisták is látogathassák?

- Pozitívan
- Semlegesen
- Negatívan

Pályázott-e az objektum valamilyen fejlesztési keretre?

- Igen Milyen szervezetnél.....
- Nem

Nevezzen meg öt olyan fejlesztési irányt, amelyet elengedhetetlennek tart a templom állapotának megőrzéséhez és hatékonyabb idegenforgalmi hasznosításához:

-

2.számú melléklet: Beregszász római katolikus temploma

Forrás: <https://www.flickr.com/photos/nora-meszoly/13507081134>

3.számú melléklet: Feketeadó római katolikus templom

Forrás: <http://www.templomut.hu/hu/feketeardo/59>

4.számú melléklet: Mezőkaszonyi református templom

Forrás: <https://www.karpatinfo.net.ua/latnivalo/300593-mezokaszonyi-reformatus-templom>

5.számú melléklet: Nagyszőlősi római katolikus templom

Forrás:saját fotó

6.számú melléklet: Husztsófalvi görögkatolikus fatemplom

Forrás: saját fotó

7.számú melléklet: Mihálkai görögkatolikus fatemplom

Forrás: saját fotó

8.számú melléklet: Szeklencei fatemplom

Forrás: saját fotó

9. számú melléklet: Viski erődtemplom

Forrás: <http://regmult.blogspot.com/2016/09/karpataljai-magyar-emlekek-2-visk.html>

NYILATKOZAT

Alulírott Biszinger Dóra, turizmus szakos hallgató kijelentem, hogy szakdolgozatomat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Földtudományi és Turizmus Tanszékén készítettem turizmus diploma megszerzése céljából.

Kijelentem, hogy szakdolgozatomat más szakon korábban nem védtem meg, saját munkám eredménye és csak hivatkozott forrásokat használtam fel.

Tudomásul veszem, hogy szakdolgozatomat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola könyvtárában a kölcsönözhető könyvek között helyezik el.

Ім'я користувача:
приховано налаштуваннями конфіденційності

ID перевірки:
1015149519

Дата перевірки:
19.05.2023 20:05:24 CEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
21.05.2023 12:18:25 CEST

ID користувача:
100011756

Назва документа: Бісінгер Дора Робертівна

Кількість сторінок: 71 Кількість слів: 9378 Кількість символів: 89225 Розмір файлу: 17.49 MB ID файлу: 1014830359

9.69% Схожість

Найбільша схожість: 3.49% з Інтернет-джерелом (http://epa.oszk.hu/00900/00939/00134/keresztenyso_EPA00939_2011_1).

7.67% Джерела з Інтернету

153

Сторінка 73

4.81% Джерела з Бібліотеки

116

Сторінка 75

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнено

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнено

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

2